

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

ННІ/факультет	<u>інститут економіки та бізнес-освіти</u>
Кафедра	<u>фінансів і бухгалтерського обліку</u>
Спеціальність	<u>071 «Облік і оподаткування»</u>
Форма навчання	<u>денна</u>

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Данилейко Вікторія Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)

на тему Облік грошових коштів у національній валюті та
аналіз грошових потоків

(повна назва теми)

за матеріалами Публічне акціонерне товариство «АрселорМіттал
Кривий Ріг»

(повна назва бази дослідження)

науковий керівник д.е.к, професор Кузьмінський Ю. А.
(наук. ступінь, вчене звання) *(підпис)* *(прізвище, ініціали)*

Робота допущена до захисту в ЕК

Протокол засідання кафедри

від 16 червня 2025р. № 13

Завідувач кафедри

к.е.н., доцент
Наук. ступінь, вчене звання

О.В.Нсізвестна
Ініціали, прізвище

Кривий Ріг – 2025

ЗАЯВА

Я, Данилейко Вікторія Сергіївна,
засвідчую, що кваліфікаційна бакалаврська робота на тему:
« Облік грошових коштів у національній валюті та аналіз грошових потоків
_____»
написана мною самостійно. Робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело.

дата

підпис

В. С. Данилейко
ініціали, прізвище

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

ННІ/факультет	<i>інститут економіки та бізнес-освіти</i>
Кафедра	<i>фінансів і бухгалтерського обліку</i>
Спеціальність	<i>071 «Облік і оподаткування»</i>
Форма навчання	<i>денна</i>

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри _____ *О.В.Неізвестна*
(підпис) (Прізвище, ініціали)
« *04* » *квітня* *2025* року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ

1. Тема роботи Облік грошових коштів у національній валюті та аналіз грошових потоків

Керівник роботи Кузьмінський Юрій Анатолійович
затверджені наказом закладу вищої освіти від « 04 » квітня 2025 р. № 226-ст

2. Строк подання здобувачем роботи до «07» червня 2025 р.

3. Зміст кваліфікаційної роботи, об'єкт, предмет та мета дослідження:

Розділ 1. Бухгалтерський облік грошових коштів в національній валюті

Економічна сутність та нормативно-правове регулювання обліку грошових коштів

Характеристика ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» та його облікової політики

Первинний, аналітичний та синтетичний облік грошових коштів, розкриття інформації у звітності

Гармонізація обліку грошових коштів за міжнародними стандартами

Розділ 2. Аналіз грошових потоків ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Аналіз складу, структури та динаміки грошових потоків

Факторний аналіз грошових потоків

Шляхи покращення ефективності використання грошових коштів

Об'єкт дослідження: процес аналізу грошових потоків підприємства

Предмет дослідження: сукупність теоретичних та організаційно-методологічних питань з аналізу грошових потоків підприємства

Мета кваліфікаційної роботи: теоретичне обґрунтування та розробка практичних і методичних рекомендацій щодо аналізу грошових коштів підприємства на основі діагностики його фінансового стану шляхом дослідження діяльності у динаміці та з урахуванням перспектив подальшого розвитку.

5. Дата видачі завдання « 04 » квітня 2025р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів КБР	Строк виконання етапів роботи	Відмітка керівника про виконання етапів (дата, підпис)
1	Підготовка розділу 1	до 01.05.2025	
2	Підготовка розділу 2	до 23.05.2025	
3	Отримання відгуку від наукового керівника	до 07.06.2025	
4	Подання кваліфікаційної роботи на перегляд завідувачу кафедри	до 10.06.2025	
5	Реєстрація завершеної кваліфікаційної роботи	до 13.06.2025	<i>Реєстраційний № <u> </u> « 13 » червня 2025 р.</i>
6	Попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі	14.06.2025	
7	Підготовка до захисту в ЕК	до 16.06.2025	

Завдання підготував науковий керівник

_____ Кузьмінський Ю. А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Завдання одержала

_____ Данилейко В. С.
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Данилейко В.С. Облік грошових коштів у національній валюті та аналіз грошових потоків. – Рукопис.

Кваліфікаційна бакалаврська робота за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». Державний університет економіки і технологій. Кривий Ріг, 2025.

Кваліфікаційна робота присвячена питанням теорії та практики бухгалтерського обліку грошових коштів у національній валюті, а також аналізу грошових потоків на прикладі великого промислового підприємства.

У кваліфікаційній роботі на основі аналізу законодавчої бази, наукових джерел та облікової політики підприємства розкрито економічну сутність грошових коштів, визначено їх місце в обліковій системі. Детально охарактеризовано порядок документального оформлення операцій з грошовими коштами, а також організацію аналітичного та синтетичного обліку.

Проведено комплексну оцінку фінансового стану ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» на основі аналізу доходів, витрат, прибутковості та оборотного капіталу. З'ясовано, що підприємство функціонує прибутково, проте має потребу в оптимізації управління грошовими потоками для забезпечення сталого розвитку.

Досліджено рух грошових коштів за видами діяльності – операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю. Проведено аналіз впливу окремих показників на зміну залишку грошових коштів та обсяги надходжень і витрат, що дозволило виявити критичні зони управлінського впливу та дати кількісну оцінку ефективності фінансових рішень.

Виявлено особливості циклу грошових потоків у металургійній галузі, зокрема високу капіталомісткість, тривалі виробничі цикли, валютні та ринкові ризики. На цій основі обґрунтовано пропозиції щодо вдосконалення управління грошовими коштами: запровадження сценарного бюджетування,

обмеження дивідендних виплат, створення резервного фонду, прискорення інкасації, а також оптимізація витрат.

Ключові слова: аналіз, облік, грошові кошти, грошові потоки, національна валюта, облікова політика, фінансовий стан.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ГРОШОВИХ КОШТІВ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ВАЛЮТІ	11
1.1 Економічна сутність та нормативно-правове регулювання обліку грошових коштів	11
1.2 Характеристика ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» та його облікової політики	21
1.3 Первинний, аналітичний та синтетичний облік грошових коштів, розкриття інформації у звітності	31
1.4 Гармонізація обліку грошових коштів за міжнародними стандартами	39
Висновки до розділу 1	46
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»	49
2.1 Аналіз складу, структури та динаміки грошових потоків	49
2.2 Факторний аналіз грошових потоків	61
2.3 Шляхи покращення ефективності використання грошових коштів	70
Висновки до розділу 2	74
ВИСНОВКИ	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	81
ДОДАТКИ	86

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний етап розвитку ринкової економіки України характеризується нестачею фінансових ресурсів, що знижує інвестиційну активність підприємств і ускладнює їхню стабільну діяльність. Застарілі технології з тривалими виробничими циклами, неплатежі підприємств на тлі високих темпів інфляції і неплатоспроможності населення призводять до погіршення якості вироблених товарів (робіт, послуг), проблем з сировиною і обмежують місткість споживчого ринку, особливо при прямій оплаті грошовими ресурсами.

Грошові кошти є основою економічних відносин і здатні полегшити обмін як найважливішу фазу господарського процесу. Саме здатність підприємства генерувати грошові потоки в обсязі, достатньому для фінансування своєї діяльності, є необхідною умовою його існування.

Як свідчить практика, сьогодні багато спеціалістів недостатньо уваги приділяють управлінню грошовими потоками, що знижує ефективність фінансової діяльності підприємств. Це пов'язано з тим, що впродовж тривалого часу підприємства функціонували в умовах адміністративно-командної економіки, де не було потреби самостійно вирішувати питання щодо збуту продукції чи джерел фінансування. Перехід до ринкових умов вимагає впровадження нових підходів до управління фінансами, зокрема — до організації руху грошових коштів. У сучасних умовах ефективне управління можливе лише за наявності повної, достовірної та своєчасної інформації. Однак нинішня система обліку та аналізу грошових потоків не повною мірою відповідає потребам користувачів, що ускладнює ухвалення обґрунтованих управлінських рішень.

Безперервність руху грошових коштів є критично важливою для стабільного функціонування підприємства. Це зумовлює необхідність удосконалення методики аналізу грошових потоків, що дозволить здійснювати

системний контроль, оперативно реагувати на зміни ринкової ситуації, знижувати рівень фінансових ризиків і забезпечувати платоспроможність. За нестабільного фінансового становища та обмежених ресурсів аналіз грошових потоків і підвищення ефективності їх управління стають ключовими чинниками забезпечення життєздатності будь-якого підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням даної проблеми займалися такі науковці як Остафійчук С. М., Філіменков О. С., Демківський А. В., Грабова Н.М., Базілінська О. Я., Колісник О. П., та ін. В Україні бракує досліджень, які б комплексно і всебічно відображали вирішення проблем аналізу грошових потоків, управління ними, шляхи покращення тощо. Україні не вистачає досвіду функціонування в умовах ринкової економіки, тому існує низка проблем, пов'язаних з аналізом та управлінням грошових потоків на підприємствах.

Мета дослідження. Метою роботи є теоретичне обґрунтування та розробка практичних і методичних рекомендацій щодо аналізу грошових потоків підприємства на основі діагностики його фінансового стану шляхом дослідження діяльності у динаміці та з урахуванням перспектив подальшого розвитку.

Для досягнення мети в роботі необхідно вирішити наступні завдання:

- розкрити економічну сутність та нормативно-правове регулювання обліку грошових коштів;
- уточнити характеристику ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» та його облікової політики;
- дослідити первинний, аналітичний та синтетичний облік грошових коштів, розкриття інформації у звітності;
- оцінити гармонізацію обліку грошових коштів за міжнародними стандартами;
- надати аналітичну оцінку грошових потоків ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» шляхом проведення аналізу складу, структури, динаміки та факторного аналізу грошових потоків;

– запропонувати рекомендації щодо ефективності використання грошових потоків підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Об'єктом дослідження є процес аналізу грошових потоків підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та організаційно-методологічних питань з аналізу грошових потоків підприємства.

Методи дослідження є діалектичний, статистичний, порівняльний, функціональний, історичний, раціоналістичний, індуктивний і дедуктивний методи. Методика дослідження ґрунтувалася на спостереженні, аналізі даних, обробці результатів, поясненні отриманих результатів, наданні висновків та розробки рекомендацій щодо способів покращення управління грошовими потоками.

Інформаційною базою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних дослідників, статті фахових наукових видань, законодавчі та нормативно-правові акти України, постанови Кабінету Міністрів України, Правління Національного Банку України, фінансова звітність ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

РОЗДІЛ 1

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ГРОШОВИХ КОШТІВ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ВАЛЮТІ

1.1 Економічна сутність та нормативно-правове регулювання обліку грошових коштів

Грошові кошти – це фундаментальний компонент фінансової системи кожної країни, що виконує ключову функцію в організації економічних процесів на кожному рівні господарювання. Вони є універсальним виразом вартості, інструментом обміну, накопичення, платежу та міжнародних розрахунків, а також забезпечують безперервний рух товарів та послуг економічному просторі.

У своєму історичному розвитку гроші зазнали декількох етапів трансформації: від металевих форм таких як мідних, срібних та золотих до паперових, кредитних, а зрештою – електронних грошей, котрі є найновішою формою грошових коштів.

Зміна форм грошових коштів супроводжувалася розширенням їх функціоналу, ускладненням механізмів контролю за грошовим обігом, а також поглибленням взаємозалежності між фінансовими потоками та стабільністю економіки. Відтак, розуміння економічної природи грошей є обов'язковою умовою для ефективного управління фінансами підприємств, розробки бюджетної та монетарної політики, а також забезпечення загального економічного розвитку.

Під впливом історичних змін дорогоцінні метали у грошовому обігу замінили паперові, які і досі виступають як представники повноцінних грошей, реалізуючи їх функції, хоча й не мають власної внутрішньої вартості. Об'єктивна передумова появи паперових грошей полягає у специфіці функції грошей як засобу обігу, де вони слугують посередником у процесі товарообміну.

Саме ця функція дала змогу відокремити грошову форму від її матеріального втілення у вигляді дорогоцінних металів. Такий перехід був обумовлений потребою полегшити розрахунки, збільшити зручність обігу та знизити витрати на утримання платіжних засобів [1].

Причому процес переходу до повноцінних грошей був тривалим і відбувався поетапно:

- перший етап передбачав поступове стирання монет в процесі їхнього тривалого використання, внаслідок чого монети втрачали частину свого металевого складу, перетворюючись з повноцінних грошей у знак вартості.

- другий етап характеризується свідомим знеціненням монет з боку державної влади, яка зменшувала вміст дорогоцінного металу в них з метою наповнення державної скарбниці – це явище відоме як знецінення монети.

- третій етап – випуск державою паперових грошей з примусовим курсом, які не підлягали обміну на золото чи срібло. Такі гроші стали знаряддям емісійної політики та джерелом надходження емісійного доходу.

Завдяки поступовому розвитку форм вартості та розширенню функцій грошей, паперові гроші стали невід'ємною частиною грошової системи, забезпечуючи ефективний обіг вартостей у національному та міжнародному економічному середовищі [2, с. 71].

У сучасних же умовах соціально-економічної нестабільності грошові кошти відіграють ключову роль у забезпеченні безперервності операційного циклу підприємства, його конкурентоспроможності та фінансової стійкості. Як найліквідніші активи, грошові кошти слугують основним засобом реалізації поточних і стратегічних завдань суб'єкта господарювання. Їх ефективне управління, облік і контроль є визначальними чинниками забезпечення платоспроможності, також своєчасного виконання зобов'язань перед контрагентами та в цілому стабільного розвитку підприємства

Рух грошових коштів в операційній діяльності дозволяє оцінити здатність підприємства підтримувати виробничий процес, інвестувати в розширення

потужностей і забезпечувати належний рівень ліквідності. Інвестиційні потоки формують майбутній потенціал підприємства, тоді як фінансові – відображають взаємовідносини з власниками капіталу й кредиторами.

Наявність достовірної та повної інформації про грошові потоки дозволяє здійснювати комплексну оцінку поточного і перспективного фінансового стану підприємства. Такий аналіз дає змогу визначити потребу у фінансових ресурсах, планувати розрахунки, уникати платіжних ризиків і своєчасно здійснювати виплати. Саме навички управління грошовими потоками фігурують, як основа, яка визначає здатність підприємства до адаптації в умовах динамічного ринкового середовища та забезпечує фінансову стійкість у коротко- та довгостроковій перспективі.

В економічній теорії та обліковій практиці гроші розглядаються як загальний еквівалент, засіб обігу, засіб платежу та накопичення. Слід зазначити, що під поняттям «грошові кошти», науковці мають на увазі доволі широкий діапазон термінів, таких як: «гроші», «готівка», «грошові потоки», «грошові активи», «фінансові ресурси» тощо. Саме це зумовлює неоднозначне тлумачення сутності цих тверджень у бухгалтерському обліку.

Значення дослідження економічної сутності грошових коштів полягає в тому, що вони є ключовим фактором, який визначає фінансові результати діяльності підприємства практично в усіх напрямках. Ці кошти проходять усі етапи господарського процесу — від закупівлі ресурсів до розподілу прибутків. У зв'язку з тим, що у наукових джерелах спостерігається помітна варіативність підходів до визначення поняття «грошові кошти», доцільним є детальніший аналіз вітчизняних та закордонних наукових позицій щодо сутності цієї категорії [3].

У науковій літературі поняття грошових коштів трактується по-різному, однак усі визначення підкреслюють їх важливу роль у фінансовій системі підприємства. Так, С. М. Остафійчук вважає, що грошові кошти, попри незначну питому вагу в загальній структурі активів, мають ключове значення для

забезпечення платоспроможності та гармонійного розвитку підприємства, оскільки саме з них починається та закінчується операційний цикл. О. С. Філіменков, у свою чергу, під грошовими коштами розуміє готівку в касі, кошти на рахунках у банках, в акредитивах, у підзвітних осіб та депозитах до запитання. А. В. Демківський визначає грошові кошти як специфічний товар, який виконує функцію загального еквівалента та здатний обмінюватися на будь-який інший товар. Подібної думки дотримується й О. Я. Базілінська, яка розглядає грошові кошти як особливий вид активів, що виступає універсальним засобом для залучення будь-яких ресурсів на підприємство [4; 5 с. 24; 6, с. 48; 7 с. 17].

Дослідивши дане поняття можна узагальнити написане так: грошові кошти – це реальні гроші, що використовуються як платіжний засіб у процесі здійснення господарських операцій. До їх складу належать готівка в касі, кошти на рахунках у банках, а також електронні гроші, що забезпечують розрахунки у межах фінансово-господарської діяльності підприємства.

Залежно від форми обігу, розрізняють готівкові та безготівкові розрахунки. Готівкові кошти здебільшого використовуються для виплат фізичним особам (заробітна плата, соціальні виплати, інші поточні витрати), тоді як безготівкові – для проведення розрахунків між суб'єктами господарювання через банківську систему.

Між готівковою та безготівковою формами існує взаємозв'язок: підприємства отримують виручку на рахунки в банку, однак частина цих коштів може бути конвертована у готівку для покриття потреб, що не можуть бути здійснені безготівково. Таким чином, ефективне управління грошовими коштами передбачає раціональне поєднання обох форм обігу залежно від специфіки операцій [8].

Оскільки більшість дослідників розмежовують поняття «грошові кошти» від «грошових потоків», то доречно буде також окремо розглянути погляди фахівців щодо визначення поняття «грошовий потік».

Колісник О. П. вважає за грошовий потік: «рух коштів, надходження та

витрачання, у процесі проведення господарської діяльності за певний проміжок часу [9].»

Інші дослідники підкреслюють, що грошові потоки не лише відображають реальний рух фінансових ресурсів, але й дають змогу оцінити динаміку внутрішніх процесів, виявити слабкі місця у структурі витрат і надходжень, а також спрогнозувати подальший фінансовий стан суб'єкта господарювання.

Ю. О. Єрешко розглядає грошові потоки як сукупність змін залишків грошових коштів, що пов'язані між собою у часі та просторі, підкреслюючи їхню природу як результат господарської діяльності. Подібну позицію займає А. М. Поддєрьогін, який визначає грошові потоки як сукупність розподілених у часі надходжень і вибуттів коштів та їх еквівалентів, що формуються внаслідок операційної, інвестиційної й фінансової діяльності підприємства. І. Ю. Зайцева також трактує грошові потоки як сукупність грошових надходжень і виплат, що відбуваються у межах господарської діяльності та мають часову прив'язку [10; 11 с. 62; 12, с. 179].

Сумуючи різні точки зору дослідників можна сказати, що грошові потоки – це рух грошей та їх еквівалентів, які можуть надходити та вибувати внаслідок господарської діяльності підприємств. Інакше кажучи – це різниця яка з'являється між отриманими та сплаченими коштами. В цьому питанні варто зауважити, що таке офіційне джерело як НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [13] не надає поняття грошових потоків. Проте якщо звернутися до М(С)БО 7 «Звіт про рух грошових коштів» [14], то в ньому це поняття буде визначатися як «надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів».

З точки зору економічної теорії, гроші постають як специфічний різновид товару, котрий виконує роль загального еквіваленту, виступаючи посередником в процесі обміну та відображаючи економічні взаємини між людьми у сфері виробництва, розподілу та обігу товарів.

Відтак, грошові кошти виконують низку ключових функцій, які

узагальнено представлено в таблиці 1.1. Кожна з цих функцій має своє практичне значення й відображає багатогранність використання грошових ресурсів у сучасному підприємницькому середовищі.

Таблиця 1.1

Функції грошових коштів в економічній теорії

Функції грошей	Характеристика
Міра вартості	Визначається здатністю грошей вимірювати вартість товарів, надаючи їм форму ціни. Значення грошей як міри вартості виходить за межі простого визначення цін, оскільки вони є фундаментом для управління та економічного аналізу.
Засіб обігу	Як засіб обігу, гроші слугують проміжною ланкою між актами купівлі та продажу та сприяють безперешкодному здійсненню товарного обміну. Ця функція тісно взаємопов'язана з функцією міри вартості, адже товар здобуває вартісне визначення лише в процесі обміну на гроші. У цьому амплуа гроші існують у формі монет і банкнот.
Засіб платежу	Реалізується в обслуговуванні боргових зобов'язань, які виникають як у сфері товарного обігу (продаж у кредит), так і поза нею (заробітна плата, податки, орендна плата та інші). Ця функція створила види цінних паперів, що замінюють гроші: банкноти, векселі, чеки, кредитні картки.
Утворення скарбів	Функція утворення скарбів передбачає вилучення грошей з обігу з метою їх накопичення. Це пов'язано з тимчасовим збереженням вартості в грошовій формі, яка не бере участі в обміні, але може бути використана у майбутньому.
Світові гроші	Відіграє ключову роль у фінансовому супроводі економічних взаємин між країнами. Це охоплює розрахунки за експортно-імпортними операціями, наданням позик та оформленням інших міжнародних договорів. На ранньому етапі економічного розвитку цю функцію виконувало виключно золото.

Джерело: розроблено з використанням [15, с. 154] – [16, с. 37 - 40]

Як видно з таблиці 1, грошові кошти розглядаються як економічна категорія, що виконує п'ять основних функцій: міра вартості, засіб обігу, засіб платежу, засіб накопичення та світові гроші. Через ці функції реалізується економічна суть грошей у національному та світовому господарстві. Серед них провідною є функція міри вартості. Це зумовлено тим, що гроші, виступаючи загальним еквівалентом, забезпечують можливість співвідношення вартостей усіх інших товарів і послуг. Функція міри вартості реалізується завдяки тому, що самі гроші мають вартість і водночас слугують її уявним виразом, тобто функціонують як ідеальні гроші. Саме до цієї ідеальної вартості прирівнюються

всі інші активи. Виконання цієї функції передбачає наявність певної грошової одиниці виміру, яка виступає універсальним масштабом для порівняння вартості товарів. В Україні такою офіційною грошовою одиницею є гривня.

Грошові кошти займають ключове місце в господарській діяльності підприємств і є відокремленим об'єктом бухгалтерського обліку. У системі бухгалтерського обліку грошові кошти фіксуються як елементи активів, що безпосередньо впливають на фінансові результати діяльності підприємства, а відтак потребують чіткого нормативно-правового регулювання, методичної уніфікації та високого рівня достовірності даних.

Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», до складу грошових коштів включають готівку в касі, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання. Їх рух у процесі діяльності регламентується законодавством, зокрема вимогами щодо касової дисципліни та порядку проведення розрахункових операцій.

В Україні, як в державі, яка на шляху інтеграції у міжнародні економічні процеси, регулювання бухгалтерського обліку базується на законодавчих нормах, які або відповідають, або гармонізовані з міжнародними стандартами. Система регулювання бухгалтерського обліку є структурованою та багатоетапною. Вона охоплює кілька рівнів: на першому – закони, далі – підзаконні нормативні акти, положення (стандарти) бухгалтерського обліку і міжнародні стандарти фінансової звітності, а завершують цю систему внутрішні регламенти підприємств. Ключовим документом, що визначає загальні правила ведення обліку, є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [17].

Згідно нього бухгалтерський облік грошових коштів передбачає:

- дотримання касової дисципліни;
- своєчасне документування операцій;
- контроль за збереженням і цільовим використанням коштів;
- правильне ведення розрахунків з контрагентами;

– періодичну інвентаризацію грошових коштів і дебіторських заборгованостей.

Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку грошових коштів можна структурувати на чотири рівні. Першим є рівень міжнародних нормативно-правових актів. Другий – національні нормативно-правові норми. На третьому місці – підзаконні нормативно-правові акти, а завершує цей перелік четвертий рівень – інструкції та положення (див. рис. 1.1).

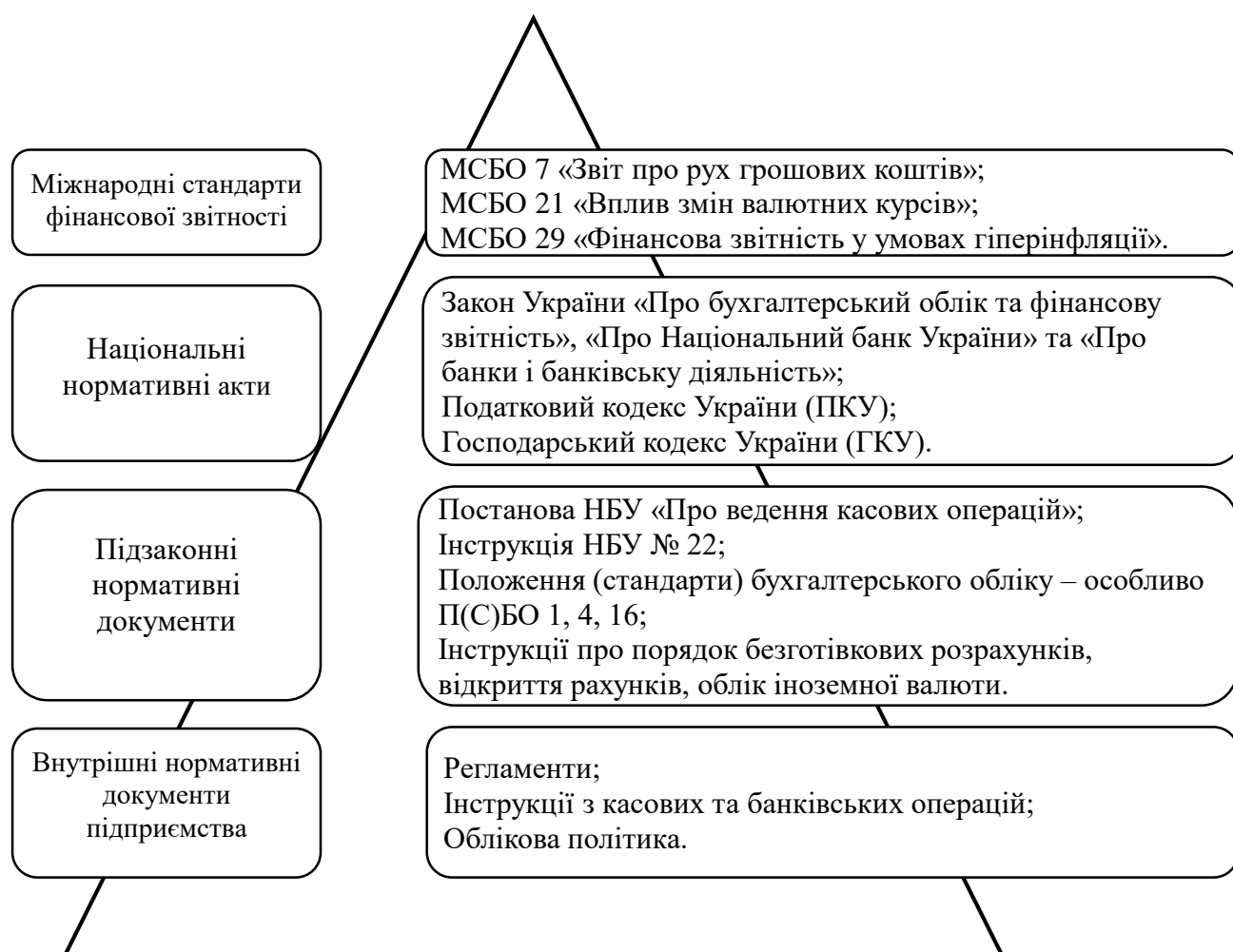

Рис 1.1. Багаторівнева система документів бухгалтерського обліку

Джерело: розроблено з використанням [18]

Грошовий обіг включає в себе готівкові та безготівкові операції, між якими є тісний взаємозв'язок. Наприклад, виручка спочатку потрапляє до каси, а потім здається у банк для зарахування на рахунок підприємства. Потім з банківського

рахунку здійснюються подальші розрахунки, або знову отримується готівкові кошти для потреб підприємства.

Готівкові операції є невід'ємною складовою фінансового обороту на підприємствах. Особливо це можна побачити, коли мова йде про розрахунки з фізичними особами, відшкодування підзвітних витрат та покриття дрібних господарських потреб. Такі операції вимагають неухильного дотримання касової дисципліни, ведення необхідної документації: касових ордерів, звітів, касових книг, та контролю за визначеними лімітами (див. рис. 1.2). Організація обліку готівкових коштів регламентується «Положенням про ведення касових операцій у національній валюті України» [19], що встановлює уніфіковані норми для всіх суб'єктів господарювання.

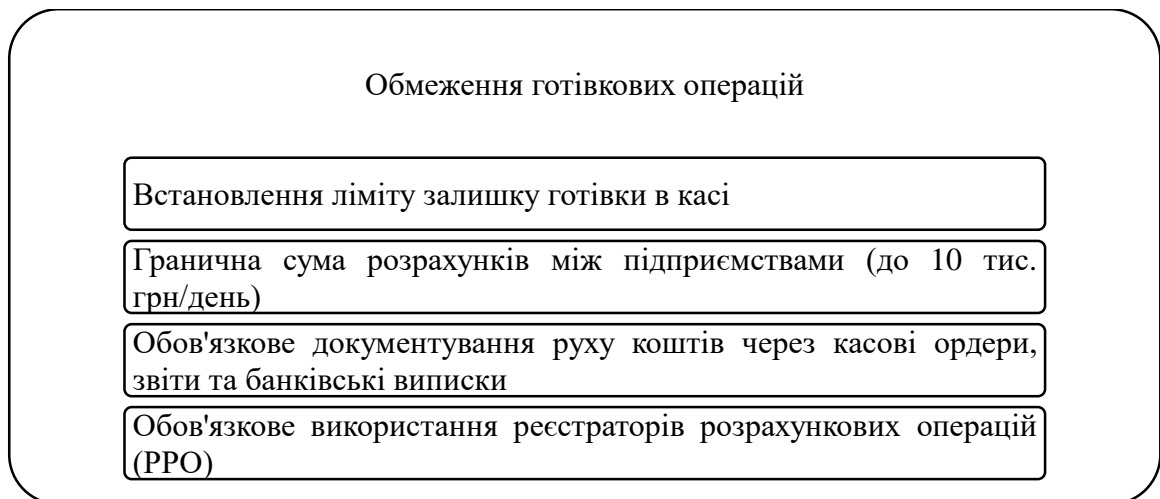

Рис. 1.2. Обмеження щодо готівкових операцій

Джерело: розроблено з використанням [18]

Враховуючи можливі ризики втрати або нецільового використання готівки, особливу увагу слід приділяти внутрішньому контролю, забезпеченню збереження готівкових коштів в межах встановленого ліміту та їх своєчасній інкасації. Готівкові операції супроводжуються оформленням первинних документів, які є підґрунтям для їх обліку, зокрема з використанням рахунку 30 "Готівка". Детальна характеристика нормативної бази операцій з готівковими

коштами наведена у додатку А. Забезпечення належного порядку здійснення таких операцій є критично важливим елементом фінансової дисципліни підприємства.

Щодо безготівкові операцій з грошовими коштами, то вони беззаперечно домінують у сучасному фінансовому секторі, оскільки гарантують швидкість, зручність і безпеку розрахунків між підприємствами. Подібні операції включають в себе переміщення грошових коштів через банківські рахунки із застосуванням платіжних доручень, платіжних вимог, акредитивів, чеків або електронних засобів оплати (див рис. 1.3). Правове регулювання безготівкових розрахунків здійснюється відповідно до «Інструкції про безготівкові розрахунки в національній валюті України», а також нормативно-правових актів Національного банку України. Детальна характеристика нормативної бази операцій з безготівковими коштами наведена у додатку Б.

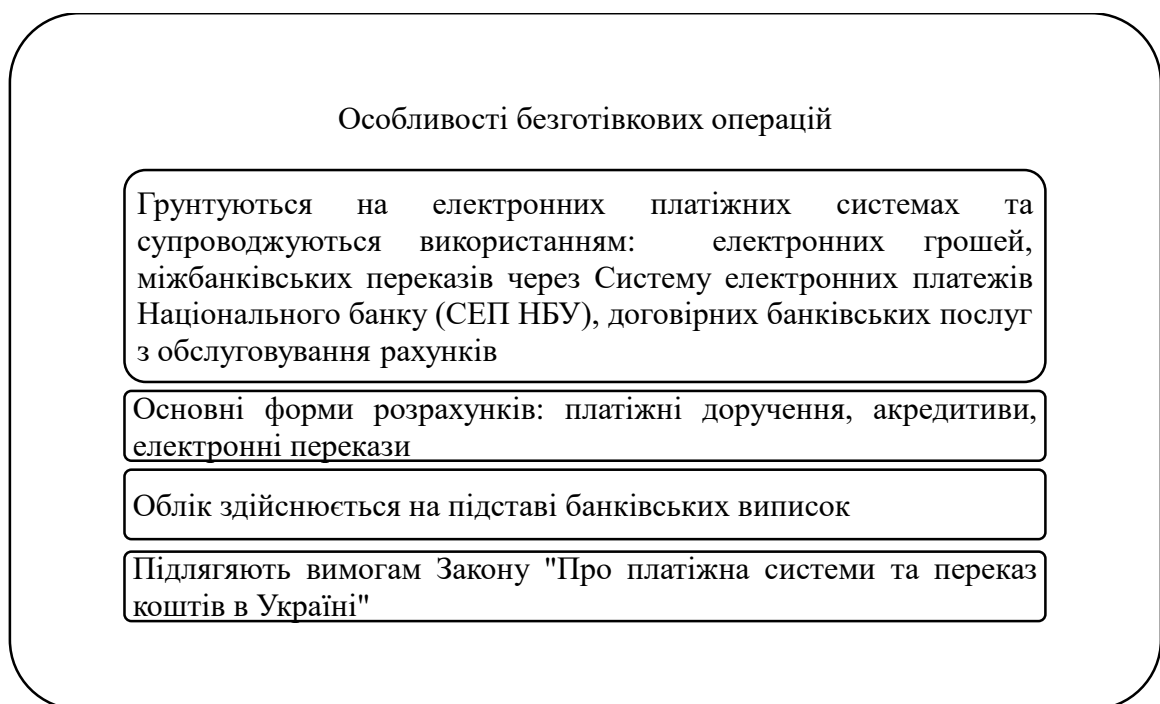

Рис 1.3. Особливості операцій з безготівковими коштами

Джерело: розроблено з використанням [18]

Особливість обліку безготівкових операцій полягає у відображенні руху

коштів на відповідних банківських рахунках (рахунки 31 "Рахунки в банках", 33 "Інші кошти") на підставі банківських виписок. Такі виписки є не лише підтвердженням факту операції, а й основним джерелом для бухгалтерських проведення. Безготівкова форма розрахунків сприяє централізації фінансових потоків, зменшенню витрат на обслуговування готівки та підвищенню прозорості грошового обігу підприємства.

Зважаючи на викладену вище регламентацію щодо обліку грошових активів, ускладнення фінансових операцій вимагає покращення методик обліку та контролю. Необхідним є впровадження внутрішньої системи менеджменту грошових потоків, яка охоплює планування надходжень та видатків, поряд з автоматизацією облікових процесів для забезпечення точності й своєчасності даних.

Дієве управління грошовими ресурсами є ключовим фактором фінансової стабільності компанії. Від якості організації їхнього обліку залежить вірогідність фінансової звітності, ефективність контролю, а також можливість підприємства своєчасно та в повному обсязі виконувати взяті на себе фінансові зобов'язання.

1.2 Характеристика ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» та його облікової політики

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» — одне з найбільших металургійних підприємств України, що входить до міжнародної корпорації ArcelorMittal. Підприємство здійснює повний металургійний цикл, включаючи коксохімічне, гірничо-збагачувальне, шахтне та металургійне виробництва. Основною метою функціонування компанії є прибуткова діяльність у сфері виробництва металопродукції, задоволення попиту внутрішнього та зовнішнього ринку, а також сприяння стабільному розвитку економіки України. Основний вид діяльності підприємства – це виробництво арматури, катанки, сортового і фасонного проката зі звичайної та легованої сталі (КВЕД 24.10). Окрім цього,

підприємство здійснює видобуток залізної руди, виробництво агломерату, концентрату та котунів, а також займається науково-технічним удосконаленням виробництва. Компанія є ключовим експортером та лідером на вітчизняному ринку металопродукції, її основний конкурент в Україні — це ТОВ «Метінвест Холдинг», конкуренти з закордону — виробники з Туреччини та Китаю.

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» має розгалужену структуру управління та виробництва (рис. 1.4)

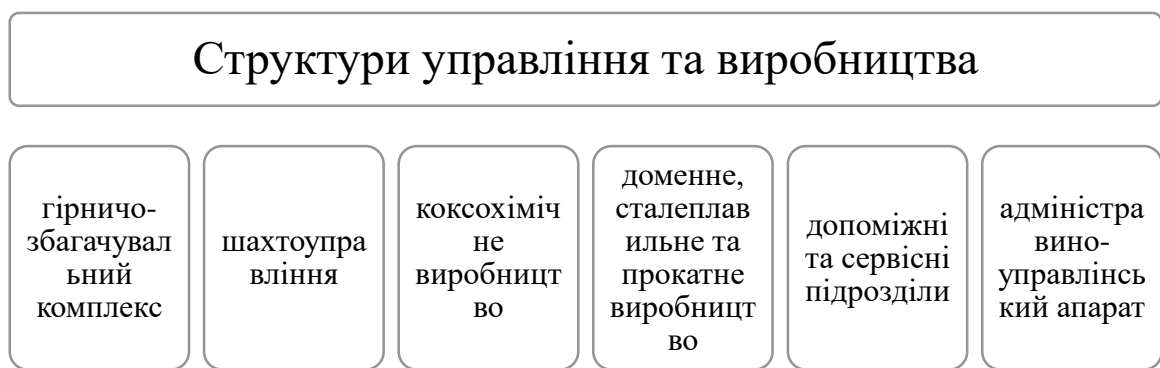

Рис. 1.4. Структура ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Джерело: розроблено з використанням даних підприємства

Стратегічні пріоритети підприємства включають стабільність виробництва, скорочення витрат, орієнтацію на внутрішній ринок і розвиток екологічно безпечного виробництва. Значна увага приділяється зниженню впливу на довкілля, зокрема через модернізацію виробничих потужностей, впровадження екологічних і енергетичних стандартів (ДСТУ ISO 14001:2015 та ISO 50001:2020), а також закриття застарілих об'єктів.

Соціальна політика підприємства спрямована на охорону праці, навчання персоналу, покращення умов праці та підтримку місцевих громад.

Корпоративна етика базується на Кодексі ділової поведінки, що регламентує дотримання міжнародних правових норм і принципів. Працівники зобов'язані проходити відповідне навчання та дотримуватись антикорупційних стандартів. Підприємством здійснюється оцінка ризиків та впроваджуються

превентивні заходи для забезпечення доброчесності в управлінні.

Компанія приділяє значну увагу як внутрішнім, так і зовнішнім факторам, що можуть впливати на грошові кошти. Зовнішніми є коливання цін на металопродукцію, попит на зовнішніх ринках, енергетична політика, митне регулювання, валютні курси. Внутрішніми – ефективність виробничих процесів, рівень автоматизації, інноваційність управління, якість внутрішнього контролю, забезпеченість обіговими коштами.

В такому випадку доцільним є проведення аналізу основних економічних показників діяльності підприємства (див. табл 1.2).

Таблиця 1.2

**Аналіз основних організаційно-економічних показників ПАТ
"АрселорМіттал Кривий Ріг" за 2020–2021 роки**

Показник	2020 рік, тис. грн	2021 рік, тис. грн	Абсолютне відхилення (+/-)	Темп приросту/зниження, %
1. Виручка від реалізації (без ПДВ)	52,913,903	91,085,963	+38,172,060	+72.14%
2. Собівартість реалізованої продукції	58,845,530	74,561,304	+15,715,774	+26.71%
3. Валовий прибуток	4,651,154	34,741,851	+30,090,697	+646.95%
4. Чистий прибуток	740,902	25,216,068	+24,475,166	+3,303.64%
5. Рентабельність продукції, %	1.17%	23.07%	+21.90%	+1,871.79%
6. Кошти на поточному рахунку	867,691	1,374,859	+507,168	+58.45%
7. Дебіторська заборгованість	19,143,229	25,804,212	+6,660,983	+34.80%
8. Кредиторська заборгованість	12,210,040	18,560,564	+6,350,524	+52.01%

Джерело: розроблено з використанням даних підприємства «АрселорМіттал Кривий Ріг»

У процесі аналізу використовуються показники абсолютного відхилення та темпу приросту, або зниження, що дозволяють порівнювати значення за два періоди та визначати динаміку змін.

Показник абсолютного відхилення демонструє, на скільки одиниць (у натуральному або грошовому вираженні) змінився кожен аналізований параметр

у звітному році порівняно з попереднім.

Розрахунок результатів відбувається таким чином:

- Якщо темп $> 0\%$ – приріст (показник зріс);
- Якщо темп $< 0\%$ – зниження (показник зменшився);
- Якщо темп $= 0\%$ – показник не змінився.

Показник темпу приросту/зниження характеризує інтенсивність змін, дозволяє виявити як позитивну динаміку (зростання), так і негативну (спад) окремих показників у порівнянні з базовим періодом.

Проаналізувавши основні організаційно-економічних показники ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» можна впевнено сказати, що підприємство демонструє відчутне покращення фінансових результатів. Збільшення виручки та валового прибутку, водночас зі стриманим підвищенням собівартості, вказує на очевидну ефективність виробництва. Значне збільшення чистого прибутку та рентабельності свідчить про успішність управлінських рішень та зміцнення фінансової стабільності.

Покращення ліквідності засвідчується збільшенням залишків грошових коштів на рахунках. У той самий час, зростання дебіторської та кредиторської заборгованості вимагає пильної уваги до управління розрахунками, щоб в майбутньому мати можливість уникнути ризиків втрати платоспроможності.

В цілому управління грошовими потоками ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» зорієнтоване на досягнення фінансової стабільності, оптимізацію витрат, забезпечення безперервності виробничого циклу та підтримку інвестиційної привабливості підприємства.

Галузева специфіка металургійного виробництва вимагає потребу у гнучкій та деталізованій системі обліку, що враховує всю складність виробничих процесів, екологічні вимоги, відповідність міжнародним стандартам та вплив зовнішніх факторів. Аналіз і аудит повинні бути сконцентровані на оцінці ризиків, ефективності використання ресурсів та забезпеченні достовірності звітності в умовах невизначеності.

Облікова політика ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» формується з урахуванням низки об'єктивних факторів, зумовлених як галузевою належністю, так і міжнародним статусом компанії. Підприємство є частиною корпорації «ArcelorMittal», тому дотримується вимог міжнародних стандартів фінансової звітності. Це обумовлює потребу у застосуванні більш складних підходів до обліку та розкриття інформації в фінансовій звітності. Також варто уточнити, що облікова політика в цілому не має окремого стандарту в законодавстві, який регулює лише її. Саме тому можна спиратися на наступні положення в нормативно-правових актах (див. рис. 1.5).

Рис. 1.5. Нормативно-правові акти, які торкаються теми облікової політики

Джерело: розроблено з використанням [20]

Крім цього, в методичних рекомендаціях № 635 подається визначення про те, що облікова політика являє собою принципи, методи та процедури, які підприємство самостійно обирає з певної сукупності варіантів, даючи змогу якісніше розкрити інформацію стосовно діяльності підприємства [21]. В умовах, коли нормативне регулювання допускає альтернативні підходи та не містить чітких приписів щодо відображення окремих господарських операцій – значимість облікової політики посилюється. Це дає змогу підприємству обрати самі оптимальні методи для здійснення своєї підприємницької діяльності, а у свою чергу, вони мають безпосередній вплив на фінансові результати такі як: прибуток, рентабельність, обсяги податкових зобов'язань, структуру активів

тощо.

Формується облікова політика на трьох рівнях – міжнародному, державному та на рівні самого суб'єкта господарювання. Якщо на перших двох рівнях вона має обов'язковий характер, то на підприємстві її формування здійснюється в межах визначених законодавчих рамок. На рисунку 1.6 показано загальну будову облікової політики господарюючих суб'єктів:

Теоретична основа	Організаційна основа	Методична основа
<ul style="list-style-type: none"> •Акти, що регулюють облікову політику; •Наказ про облікову політику; •Положення про облікову політику; •Організаційно-розпорядчі документи; •Принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності. 	<ul style="list-style-type: none"> •Форма бухгалтерського обліку; •Організація ведення обліку; •Технології обробки облікових даних; •Організація внутрішнього контролю; •Порядок документообігу; •Робочий план рахунків бухгалтерського обліку. 	<ul style="list-style-type: none"> •Методика оцінки активів, зобов'язань підприємства; •Методика визнання доходів і витрат підприємства; •Методика формування собівартості продукції (робіт і послуг).

Рис. 1.6. Структура облікової політики

Джерело: розроблено з використанням [20], [22]

На практиці розробка облікової політики покладається на головного бухгалтера або спеціально створену комісію, а затверджується наказом керівника. Документ має тривалий період дії та може змінюватися лише у випадках, визначених П(С)БО 6. Його структура зазвичай включає методологічні основи обліку, організаційні засади роботи облікового апарату та технічні аспекти ведення обліку. Незважаючи на теоретичну незалежність облікової політики від оподаткування, вибір методів оцінки активів і зобов'язань створює можливості для законної оптимізації податкового навантаження.

Оскільки АрселорМіттал займається металургією, то в цьому випадку підприємством використовується метод попереднього калькулювання. Він

охоплює всі стадії виробництва – від видобутку руди до виготовлення готової продукції. А основними статтями витрат у собівартості продукції є енергоносії, технічне обслуговування обладнання, витрати на охорону праці та екологічні збори.

Бухгалтерський облік на підприємстві організований у формі централізованої облікової служби, підпорядкованої фінансовому директору та директору. Бухгалтерія функціонує як окремий підрозділ і виконує повний цикл облікових операцій — від обробки первинних документів до складання фінансової та податкової звітності.

Права підпису документів розмежовано: касові ордери підписують головний бухгалтер і касир, платіжні доручення — директор і фінансовий директор. Фінансова звітність, зокрема звіт про рух грошових коштів, затверджується директором і головним бухгалтером. До осіб із правом підпису входять директор і фінансовий директор. Матеріально відповідальними є касир і менеджер з логістики; підзвітні особи зобов'язані звітувати за витрачені аванси.

Система внутрішнього контролю включає щоденну звірку каси, щомісячну інвентаризацію банківських рахунків, затвердження витрат понад 50 тис. грн у два етапи, а також автоматизоване виявлення підозрілих операцій. Встановлені ліміти на поточні витрати. Валютні операції відображаються за курсом НБУ, створюються резерви під сумнівну дебіторську заборгованість.

Бухгалтерія тісно співпрацює з іншими підрозділами: відділ продажів передає дані про надходження коштів, закупівельники перевіряють рахунки-фактури, а логістика контролює транспортні витрати і митні платежі, що впливають на собівартість продукції.

Таким чином, організація обліку в ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» побудована з урахуванням складної структури підприємства, високих обсягів господарських операцій, міжнародної інтеграції та суворих вимог до прозорості фінансової інформації. Здійснення чіткого внутрішнього контролю, розподілу відповідальності та інтеграції між підрозділами забезпечує належний рівень

облікової дисципліни та мінімізує фінансові ризики.

Методика обліку грошових коштів на підприємстві визначається відповідно до вимог Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, зокрема П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» та П(С)БО 4 «Звіт про рух грошових коштів» [23]. Основні положення обліку передбачають класифікацію, оцінку, відображення у фінансовій звітності та систему внутрішнього контролю грошових коштів і їх еквівалентів.

До складу грошових коштів підприємство включає готівку в касі, кошти на поточних банківських рахунках, а також короткострокові депозити, які відповідають критеріям ліквідності та конвертованості. Еквівалентами грошових коштів вважаються високоліквідні короткострокові інструменти, такі як депозитні сертифікати чи державні облігації з низьким ризиком зміни вартості. Контроль за використанням коштів здійснюється на підставі затверджених внутрішніх положень і наказів.

Готівкові кошти використовуються переважно для виплат працівникам, розрахунків із підзвітними особами, у межах допустимого ліміту каси. Основну же частину грошового обороту становлять саме безготівкові операції. Безготівкові розрахунки ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» здійснює на підставі платіжних доручень та інших фінансових документів через уповноважені банківські установи. Уся інформація про рух коштів узагальнюється у відповідних регістрах і фіксується з використанням автоматизованих систем обліку та управління.

Касові операції оформлюються касовими ордерами. Щоденно здійснюється звірка залишків готівки з даними бухгалтерського обліку. Усі банківські операції відображаються автоматизовано завдяки інтеграції облікової системи з клієнт-банком. При здійсненні валютних операцій застосовується курс НБУ на дату господарської операції, а курсові різниці відображаються у складі фінансових результатів у відповідності до П(С)БО 21 [24].

У балансі грошові кошти обліковуються у складі поточних активів за

номінальною вартістю, а еквіваленти грошових коштів включаються до складу грошових коштів у балансі, а їх деталі — у примітках до фінансової звітності. Еквіваленти грошових коштів класифікуються за критерієм строку і низького ризику знецінення. А також поділяються за видами господарської діяльності (див. рис. 1.7)

За інвестиційною діяльністю	Надходження і виплати коштів, пов'язані з інвестиціями в неборотні активи, а також з операціями щодо придбання або продажу довгострокових фінансових інструментів. Це включає і витрати на створення інвестиційного портфеля, реінвестування капіталу тощо
За операційною діяльністю	Надходження і витрати, пов'язані із щоденною господарською діяльністю підприємства. Це включає платежі за реалізовану продукцію, послуги, розрахунки з постачальниками, виплати заробітної плати, податків, а також інші витрати що забезпечують виконання основних виробничо-комерційних функцій компанії.
За фінансовою діяльністю	Охоплює грошові потоки, пов'язані із залученням та обслуговуванням капіталу. Це надходження від випуску акцій, отримання короткострокових та довгострокових кредитів, а також витрати на їх погачення, виплату відсотків, дивідендів. Такі потоки відображають здатність підприємства забезпечувати фінансування своєї діяльності за рахунок зовнішніх джерел.

Рис. 1.7. Грошові кошти за видами господарської діяльності

Джерело: розроблено з використанням [25] - [27].

У ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» облік грошових коштів супроводжується системою внутрішнього контролю, що включає щомісячну звірку банківських виписок, щоквартальну інвентаризацію каси та регламентований доступ до підпису фінансових документів. Автоматизовані системи дозволяють відслідковувати транзакції, виявляти відхилення та підвищувати достовірність даних.

Облік організовано за допомогою відповідних бухгалтерських програм, що забезпечує оперативну фіксацію операцій, формування звітності та електронний документообіг. Використовуються рахунки 30, 31, 33 з аналітикою за валютою та типом коштів. Документи підписуються за допомогою електронного

цифрового підпису і зберігаються в електронному архіві.

Інвентаризація проводиться регулярно: щоденна звірка каси, щомісячна реконсиляція банківських рахунків, щорічний зовнішній аудит. У разі розбіжностей: нестачі обліковуються на рахунку 947, надлишки — на рахунку 719.

Платіжні операції проходять двоетапне затвердження, доступ до них мають лише уповноважені особи. Впроваджені автоматизовані обмеження та сповіщення про перевищення лімітів, що зміцнює фінансову дисципліну.

Технологія обліку грошових коштів у ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» відзначається високим рівнем автоматизації, структурованістю рахунків, чіткою організацією документообігу та контролю, що забезпечує достовірність фінансової інформації та ефективне управління грошовими потоками.

Облікова політика підприємства загалом відповідає вимогам П(С)БО та МСФЗ. Вона також враховує внутрішні потреби управління, що є надзвичайно важливим для підприємства з великою виробничою структурою та значною кількістю операцій, у тому числі — міжнародних.

До сильних сторін облікової політики слід віднести застосування сучасної ERP-системи, яка забезпечує автоматизацію облікових процесів, інтеграцію даних та оперативне формування фінансової звітності. Чітко структурований робочий план рахунків, деталізація аналітики, належний документообіг і застосування системи внутрішнього контролю забезпечують високу точність і прозорість у відображенні грошових операцій. Також позитивною є практика застосування обґрунтованих облікових оцінок — зокрема, щодо курсових різниць, резервів під сумнівну дебіторську заборгованість, а також визначення грошових еквівалентів.

Загалом, діяльність ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» характеризується модернізацією виробництва, дотриманням екологічних стандартів, соціальною відповідальністю, розвитком корпоративної культури й етики, що сприяє зростанню конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на зовнішньому

ринках.

1.3 Первинний, аналітичний та синтетичний облік грошових коштів, розкриття інформації у звітності

Організація бухгалтерського обліку грошових коштів підприємства передбачає ведення первинного, аналітичного та синтетичного обліку на основі відповідних документів, реєстрів і звітності. Схематично облік грошей можна поділити в декілька етапів (див. рис. 1.8).

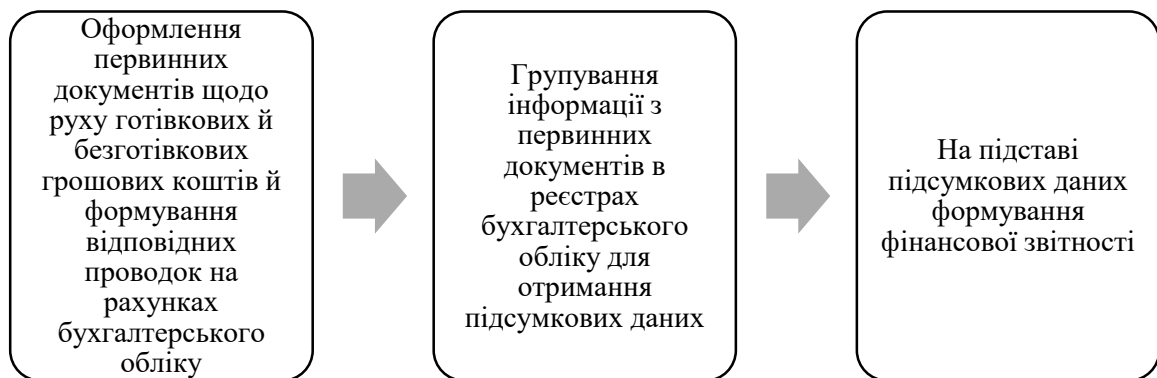

Рис. 1.8. Етапи обліку грошових коштів підприємства

Джерело: розроблено з використанням [28]

Первинні документи є основою бухгалтерського обліку, адже саме вони фіксують факт здійснення господарської операції, її суть, обсяг, дату, учасників. Без правильно оформленого первинного документа бухгалтер не може внести операцію до облікової системи. Первинні документи слугують підставою для записів у реєстрах аналітичного та синтетичного обліку, що в подальшому формують показники фінансової звітності. Зокрема, інформація з касових ордерів відображається у формі №1 "Баланс", а дані платіжних доручень — у формі №3 "Звіт про рух грошових коштів".

Згідно із законодавством, первинні документи повинні містити обов'язкові реквізити, мати паперову або електронну форму та зберігатися визначений

термін. У таблиці 1.3 показано документи, які використовуються на підприємстві.

Таблиця 1.3

Первинні документи з обліку грошових коштів

Назва документа	Форми документів	Призначення	Рахунок
Прибутковий касовий ордер (ф.)	КО-1	Оформлення надходження готівки в касу	30 "Каса"
Видатковий касовий ордер	КО-2	Оформлення видачі готівки з каси	30 "Каса"
Журнал реєстрації прибуткових та видаткових касових документів	КО-3/ КО-3а	Реєстрація прибуткових і видаткових касових ордерів	30 "Каса"
Касова книга	КО-4	Щоденний облік руху готівки в касі	30 "Каса"
Книга обліку прийнятих та виданих касиром грошей	КО-5	Облік кожної операції прийому або видачі готівки касиром	30 "Каса"
Чекові книжки та корінці використаних чеків	Немає єдиної форми	Підтвердження зняття готівки з поточного рахунку в банку, зберігаються як підтвердження операцій з готівкою	30 "Каса" / 31 "Рахунки в банках"
Акт інвентаризації грошових коштів	Довільна	Фіксація фактичної наявності готівки в касі	31 "Рахунки в банках"
Акти внутрішніх ревізій та попередніх перевірок	Довільна	Контроль за правильністю ведення касових операцій	31 "Рахунки в банках"
Платіжне доручення	Банківська форма	Переказ коштів з рахунку підприємства через банк	31 "Рахунки в банках"
Вимога-доручення	Банківська форма	Безготівкове списання коштів з рахунку підприємства на підставі вимоги	31 "Рахунки в банках"
Рахунок-фактура	Довільна	Основа для здійснення безготівкових розрахунків через банк, виставляються постачальним за надані товари і послуги	31 "Рахунки в банках"

Джерело: розроблено з використанням [29] — [30, с. 206-208]

Надходження готівки оформлюється прибутковим касовим ордером, який підписують головний бухгалтер і касир. Після здачі грошей особа отримує квитанцію. Видача готівки фіксується видатковим касовим ордером, що підписується керівником і головбухом. Одержувач зобов'язаний надати паспорт і розписатися в ордері.

Усі касові операції відображаються в касовій книзі, яка ведеться у двох примірниках. Наприкінці дня касир підбиває підсумки, формує звіт, що передається до бухгалтерії для перевірки. Журнал реєстрації касових документів дозволяє фіксувати всі ордери, а книга касира — контролювати щоденні операції.

Таким чином, правильне оформлення касових документів дозволяє підприємству контролювати рух готівки, забезпечує достовірність фінансової звітності та підвищує фінансову дисципліну.

Завдяки таблиці 1.3 можемо побачити, що в облік грошових коштів ведеться бухгалтерських рахунках 30 «Готівка» та 31 «Рахунки в банках».

Рахунок 30 «Готівка» використовується для узагальнення інформації про наявність і рух грошей у касі підприємства. По дебету цього рахунку фіксуються всі надходження готівки до каси, а по кредиту — виплати готівкових коштів з каси.

В свою чергу має такі субрахунки:

- 301 "Готівка в національній валюті"
- 302 "Готівка в іноземній валюті"
- 308 "Готівка в національній валюті за операціями, проведеними із застосуванням РРО"
- 309 "Готівка в іноземній валюті за операціями, проведеними із застосуванням РРО".

Підприємства, що проводять готівкові розрахунки з використанням реєстраторів розрахункових операцій (РРО), ведуть облік таких операцій на спеціальних субрахунках: 308 — для готівки в національній валюті, та 309 — для готівки в іноземній валюті.

Рахунок 31 «Рахунки в банках» використовується для узагальнення інформації про наявність і руху грошей, які зберігаються на банківських рахунках і можуть бути використані для поточних потреб підприємства. Надходження коштів відображається по дебету цього рахунку, а їх витрачання — по кредиту.

В свою чергу має такі субрахунки:

- 311 «Поточні рахунки в національній валюті»
- 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті»
- 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті»

- 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті»
- 315 «Спеціальні рахунки в національній валюті»
- 316 «Спеціальні рахунки в іноземній валюті» [31].

Облік грошових коштів ведеться на двох рівнях: синтетичному та аналітичному. Усі операції з грошовими коштами підлягають обов'язковій реєстрації в системі синтетичного та аналітичного обліку. Бухгалтерія здійснює постійний контроль за рухом готівки в касі та залишками на банківських рахунках як в національній, так і в іноземній валюті. В такому випадку організація бухгалтерського обліку грошових коштів сприяє раціональному використанню фінансових ресурсів і забезпечує стабільність фінансово-господарської діяльності підприємства (див. рис. 1.9).

Рис. 1. 9. Організація грошових коштів на підприємстві

Джерело: сформовано автором

Як, певно, стало зрозуміло, синтетичний облік грошових коштів являє собою узагальнене відображення всіх операцій з надходження та витрачання

грошових коштів підприємства на відповідних рахунках бухгалтерського обліку без деталізації за окремими об'єктами. Дозволяє формувати загальну інформацію про рух коштів у бухгалтерській звітності. Дані синтетичного обліку є основою для складання балансу та інших фінансових звітів підприємства.

В той час як аналітичний облік деталізує синтетичний облік, дозволяючи відстежувати рух коштів по кожному рахунку, валютах, банках, контрагентах та операціях.

Приклади аналітичних рахунків до рахунку 31:

- 311.1 — Поточний рахунок у гривні в ПриватБанку № 1 створений для обліку поточних розрахунків підприємства;
- 311.2 — Поточний рахунок у гривні в Приватбанку № 2 створений для обліку благодійної допомоги;
- 312.1 — Валютний рахунок у доларах США в Citibank;
- 313 — Інші рахунки в банках (депозити тощо) [32].

Порядок реєстрації та обробки документів за аналітичним рахунком можна представити наступним чином (див. рис. 1.10).

Спочатку первинний документ (наприклад, банківська виписка) надходить до бухгалтерії. На його підставі створюється аналітичний запис (із зазначенням реквізитів операції, контрагента, рахунку, суми). Потім за допомогою програмного забезпечення формується бухгалтерське проведення, яке відображається у синтетичному обліку. Потім операція реєструється в журналах-ордерах, відомостях або автоматично накопичуються в базі даних програми. І вже на кінець місяця формуються оборотно-сальдові відомості, які відображають підсумки руху коштів — як у розрізі рахунків, так і в загальній формі для складання звітності.

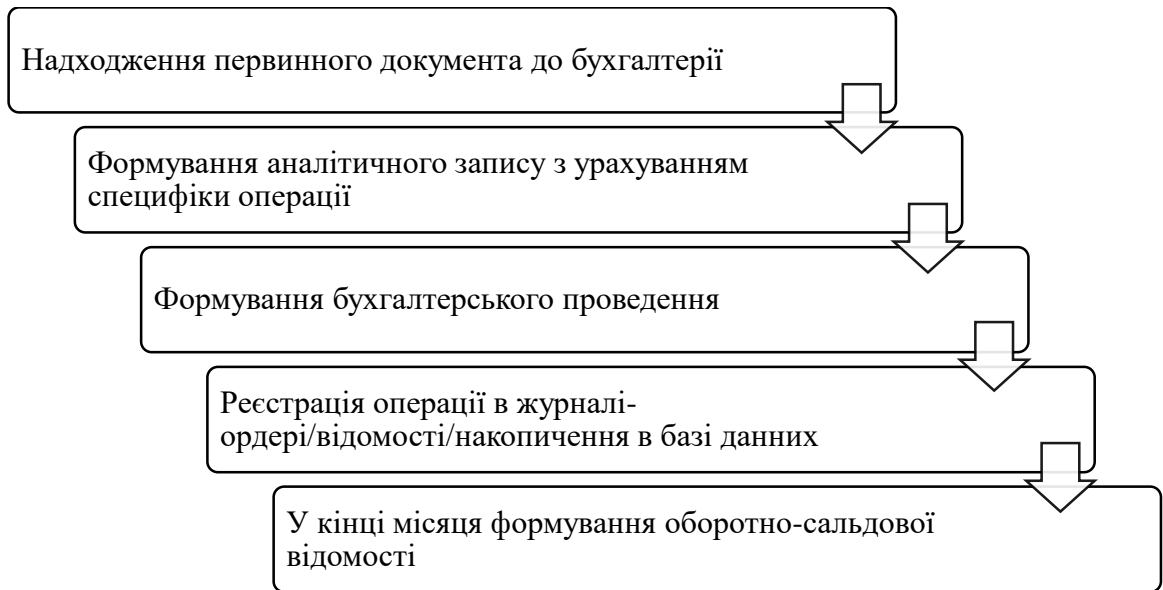

Рис. 1.10. Порядок документування операцій з грошовими коштами

Джерело: розроблено з використання [33]

Розглянувши синтетичний та аналітичний облік грошових коштів можна впевнено сказати, що між ними існує тісний взаємозв'язок (див. рис. 1.11).

Рис. 1.11. Взаємозв'язок синтетичного та аналітичного обліку грошових коштів

Джерело: сформовано автором

Доцільно буде перейти до розгляду обліку на підприємстві АрселорМіттал. Спочатку треба зауважити те, що підприємство, як і більшість компаній в Україні, використовує український План рахунків без жодних корективів. А операції відображає згідно Інструкцією «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій». Господарські операції з безготівковими грошовими коштами на прикладі ПАТ «АрселорМіттал» показано у таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Операції з безготівковими грошовими коштами

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, тис. грн
	Дебет	Кредит	
Перераховано зарплату працівникам на їхні рахунки в банку	661	311	10777,06
Сплачено страхові внески	65	311	7084,87
Сплачено податки та збори	64	311	4564,70
Виплата коштів постачальникам	631	311	9415,02
Сплачено аванс іншому підприємству	511, 621	311	6372,70
Перераховано кошти на придбання іноземної валюти	333	311	33847,90
Одержано кошти в касу підприємства	301	311	5000,00
Внесено готівку на рахунок банку з каси підприємства	311	301	5000,00
Погашена довгострокова дебіторська заборгованість	311	16	41398,60
Повернено на поточний рахунок кошти з банківського депозиту	311	351	5660,90
Зараховано на поточний рахунок кошти від замовників підприємства за продукцію	311	371	39048,00

Джерело: розроблено за даними підприємства та інформацією [13]

По дебету рахунка відображається надходження грошових коштів на рахунок, а по кредиту вибуття з рахунку.

Розглянемо також господарські операції з готівковими грошовими коштами на підприємстві (див. табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Операції з готівковими грошовими коштами

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, тис. грн
	Дебет	Кредит	
Отримано грошові кошти в касу як доходи від реалізації оборотних і необоротних активів	301	71	3376,70
Отримано кошти в касу від реалізації продукції, робіт, послуг	301	70	5600,00
Отримано грошові кошти в касу як погашення іншої дебіторської заборгованості	301	377	2500,00
Отримано грошові кошти в касу як повернення невикористаних підзвітних сум	301, 302	372	6840,77
Отримано грошові кошти в касу як повернення авансів	301	371	7000,00
Отримано готівку в касу в іноземній валюті з валютного рахунку на відрядження	301	312	9878,92
Внесена готівка на валютний рахунок	312	302	5431,30
Видано готівку дебіторам	377	301	4505,00
Сплачена заборгованість постачальникам готівкою	63	301	9460,43
Погашено готівкою заборгованість перед кредиторами	671	301	6544,77
Погашено готівкою заборгованість перед кредиторами	68	301	28553,55
Сплачені готівкою загально виробничі, адміністративні, збутові витрати	91, 92, 93	301	9885,00

Джерело: розроблено за даними підприємства та інформацією [13]

Звіт про рух грошових коштів є основою для відображення операцій з грошових коштів. Він показує всі надходження та витрачання коштів за звітний період у розрізі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Він формується на підставі норм НП(С)БО 1 і може складатися прямим (форма №3) або непрямим методом (форма №3-н). Обраний метод зазначається в Наказі про облікову політику підприємство.

Прямий метод базується на безпосередньому використанні даних обліку, зокрема дебетових і кредитових оборотів за рахунками 30 "Готівка" та 31

"Рахунки в банках". У цьому випадку всі грошові надходження і видатки в межах операційної діяльності вказуються окремо за видами, наприклад, надходження від реалізації продукції, оплата постачальникам, виплата зарплати тощо. Чистий рух коштів визначається як різниця між надходженнями та витратами за кожним видом діяльності:

- Рядок 3195 — операційна діяльність
- Рядок 3295 — інвестиційна діяльність
- Рядок 3395 — фінансова діяльність.

Порівняно з непрямим методом, прямий метод має декілька особливостей:

Продаж іноземної валюти включається до звіту (надходження і курсові різниці).

Купівля валюти, тобто перерахування коштів з гривневого рахунку на валютний, не показується — це внутрішнє переміщення коштів.

Операції з депозитами на термін понад 12 місяців або з депозитними сертифікатами включаються до інвестиційної діяльності, оскільки не вважаються внутрішніми змінами в складі коштів [26].

У випадку «Арселорміттал» було обрано саме прямий метод складання «Звіту про рух грошових коштів». За цим методом показники операційної діяльності розкриваються поетапно: від витоків надходження грошових коштів до їх витрат за конкретними напрямками. Саме тому цей метод часто обирають великі компанії, такі як «АрселорМіттал».

1. 4 Гармонізація обліку грошових коштів за міжнародними стандартами

У сучасних умовах розвитку економіки важливо, щоб облік на підприємствах відповідав міжнародним вимогам, адже це допомагає зробити фінансову інформацію зрозумілою та прозорою для іноземних партнерів, інвесторів і контролюючих органів. Облік грошових коштів є одним із основних

напрямів у системі бухгалтерського обліку, тому його гармонізація за міжнародними стандартами є необхідною умовою для покращення якості звітності в Україні.

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, англ. IFRS — International Financial Reporting Standards) — це система правил, розроблена Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (International Accounting Standards Board, IASB), яка визначає порядок відображення господарських операцій та подій у фінансовій звітності. МСФЗ вважаються загальноприйнятими у світовій практиці та впроваджені більш ніж у 120 країнах світу [34].

Гроші та їх еквіваленти у міжнародному середовищі сприймаються як визначальний фактор фінансової стійкості компанії. Вони підпорядковуються чинному законодавству та регулюються низкою регламентуючих документів (рис 1.12).

Міжнародні нормативно- правові акти та стандарти	МСБО 1 "Подання фінансової звітності"
	МСБО 7 "Звіт про рух грошових коштів"
	МСФЗ 7 "Фінансові інструменти: розкриття інформації"
	МСФЗ 9 "Фінансові інструменти"
	МСБО 21 "Вплив зміни курсових валют"
	МСБО 29 "Фінансова звітність в умовах гіперінфляції"

Рис. 1.12. Регуляторні документи з обліку грошових коштів

Джерело: розроблено з використанням [35, с. 270]

За своїм характером гроші – це фінансові активи, тому регулюються вимогам МСФЗ 7 «Фінансові інструменти: розкриття інформації» та МСФЗ 9

«Фінансові інструменти». Однак, основні поняття, які стосуються грошей та їхніх еквівалентів, викладені в МСБО 7. Грошові кошти визнаються фінансовим активом, оскільки вони виконують функцію засобу розрахунків, тому служать основою для розпізнавання та оцінювання всіх операцій у фінансовій звітності. Розміщення грошей на банківському рахунку або в іншій подібній фінансовій установі також вважається фінансовим активом, бо це дає вкладнику контрактне право вимагати повернення грошей або застосовувати платіжні засоби для розрахунків за фінансовими зобов'язаннями.

Згідно з МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів», до грошових коштів відносяться готівка, кошти на поточних і депозитних рахунках, чеки, переказні векселі та інші інструменти, доступні для негайного використання за відсутності обмежень (рис. 1.13). У міжнародному середовищі вони обліковуються за номінальною вартістю, як окрема стаття активів балансу. Ресурси з обмеженим доступом відображаються окремо – як інвестиції або інші активи.

Грошові кошти та їх еквіваленти	Готівка в касі, банкноти
	Ощадні рахунки
	Персональні/виписані касиром/засвідчені банком чеки
	Банківські переказні векселі
	Грошові перекази
	Поточні і депозитні рахунки в банках
	Валюти і депозити до запитання

Рис. 1.13. Класифікація грошових коштів та їх еквівалентів

Джерело: розроблено з використанням [36]

Розглянемо детальніше деякі складові грошових коштів у західній практиці.

Еквіваленти грошових коштів – це короткострокові високоліквідні фінансові інструменти (наприклад, облигації або депозитні сертифікати), які швидко перетворюються на гроші та мають низький рівень ризику.

Компенсаційні залишки – частина коштів, зарезервована банком як умова надання послуг – не вважаються доступними до використання і відображаються як інші активи.

Фонд дрібної каси – використовується для незначних витрат, ведеться за чітко регламентованими процедурами, з підтвердженням витрат та регулярною інвентаризацією. У разі нестачі чи надлишку коштів, вони фіксуються окремо – як витрати або доходи.

Інформація про грошові кошти та їх еквіваленти розкривається у звіті про фінансовий стан і через узгодження у звіті про рух грошових коштів.

«Звіт про рух грошових коштів» є визначальним компонентом, що надає користувачам дані про рух грошових коштів – їх надходження та вибуття – протягом певного часового відрізка. Цей звіт слугує інструментом для оцінки фінансової спроможності підприємства створювати грошові потоки, вчасно виконувати взяті фінансові зобов'язання, та ефективно розпоряджатися фінансовими ресурсами.

МСБО 7 передбачає два методи складання звіту про рух грошових коштів від операційної діяльності: прямий і непрямий. Найпоширенішим у міжнародній практиці є непрямий метод, який забезпечує аналітичність, зручність порівняння та прогнозування, що є актуальним і для українських підприємств у контексті адаптації до міжнародних стандартів.

Підприємства, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, можуть:

- проводити операції в іноземній валюті;
- мати закордонні підрозділи;
- подавати звітність в іноземній валюті.

Відображення таких операцій регулюється МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів», який застосовується для:

- обліку операцій в іноземній валюті (крім похідних інструментів за МСФЗ 9);
- переведення показників закордонних підрозділів при консолідації;
- подання звітності в іншій валюті.

У разі зміни основної валюти діяльності підприємства, або подання звітності в іншій валюті необхідно обґрунтувати такі зміни та дотримуватись вимог МСФЗ.

У примітках до звітності обов'язково вказуються:

- склад грошових коштів та їх еквівалентів;
- суми, що недоступні для використання;
- залишки в іноземній валюті;
- обмеження щодо використання коштів.

Відповідно до МСБО 1 [37] та МСБО 8 [38], підприємство повинно зазначати облікову політику щодо складу, визнання та класифікації грошових коштів. Зміни в обліковій політиці мають бути обґрунтованими й не можуть обмежуватись лише примітками. У зарубіжній практиці існують відмінності в підходах до облікової політики щодо грошових коштів. Наприклад, у Великобританії події після дати балансу коригуються, якщо впливають на грошові потоки; у Німеччині зміни мають відповідати Комерційному кодексу. У країнах ЄС (Бельгія, Італія, Франція) коригування можуть проводитись через прибутки/збитки або резерви. Великі компанії часто готують попередній і уточнений варіант облікової політики, адаптуючи її до змін у грошових потоках.

Також доцільно розкривати грошові потоки за видами діяльності та звітними сегментами, розмежовувати потоки на підтримання та розвиток операційної потужності.

Для гарного порівняння можна розглянути Систему загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку (GAAP, англ. Generally Accepted Accounting Principles) (див. табл. 1.6). У широкому розумінні ця аббревіатура охоплює різні національні системи облікових стандартів, проте найчастіше використовується

для позначення саме американської системи стандартів — US GAAP, яка є найбільш поширеною серед національних систем.

Таблиця 1.6

Порівняння МСФЗ та GAAP щодо ведення звітності та обліку грошових коштів

Критерій порівняння	МСФЗ (IFRS)	GAAP (США)
Тип підходу	Принципово орієнтований: акцент на економічну суть операцій	Регламентовано правилами: акцент на дотриманні чітких інструкцій
Застосування	У понад 120 країнах світу, включно з ЄС	Використовується лише в США, обов'язковий для всіх 50 штатів
Склад грошових коштів	Готівка, банківські рахунки, депозити до запитання, валютні кошти	Усе об'єднується під поняттям "Гроші". Відсутня деталізація рахунків
Грошові еквіваленти	Високоліквідні активи до 3 місяців (деPOSITні сертифікати, держоблігації)	Те саме, однак зі строгішим контролем ризиків
Валютні операції	Регулюється МСБО 21. Розкривається функціональна валюта, курсова різниця, переклад результатів іноземних підрозділів	Курсові різниці враховуються, але немає окремого стандарту як у МСФЗ
Методи складання звіту про рух грошових коштів	Прямий та непрямий. Частіше використовується непрямий	Обидва дозволені, однак часто вимагається прямий метод
Розкриття у примітках	Обов'язкове: склад грошових коштів, недоступні залишки, еквіваленти, валютні кошти, обмеження у використанні	Також обов'язкове, з великою кількістю поясень
Період звітності	Єдиний для групи компаній у консолідації	Можливе довільне закінчення періоду (навіть 30 червня)
Класифікація грошових потоків	За видами діяльності: операційна, інвестиційна, фінансова	Така ж класифікація, але з жорстким розмежуванням за критеріями
Дрібна каса	Розвинена система: реєстри, ваучери, контроль, інвентаризація	Деталізований облік, суворі дисципліна, контроль нестач/надлишків
Облік компенсаційних залишків	Відображаються окремо, як інші активи	Ураховуються окремо, впливають на оцінку ліквідності
Оцінка грошових коштів	За номінальною вартістю	За номінальною, з урахуванням обмежень та розподілу
Гнучкість при формуванні звітності	Висока: дозволяється коригування облікової політики, багаторівневе розкриття	Обмежена: зміни політики вимагають серйозного обґрунтування

Джерело: розроблено з використанням [39] - [42]

GAAP застосовується виключно на території США і базується на

відмінному підході до ведення обліку, що суттєво відрізняється від практик, прийнятих у більшості інших країн. Ця система принципів є обов'язковою для всіх публічних компаній, а також державних та частини недержавних організацій, діяльність яких підлягає обов'язковому аудиту. Стандарти розробляються та затверджуються Радою зі стандартів фінансового обліку — Financial Accounting Standards Board (FASB), яка є центральним регулятором у сфері обліку та звітності у США.

Відповідно до МСФЗ, надзвичайні або незвичайні статті включаються в звіт про фінансові результати, не виділяючись в окремий розділ. Водночас, згідно з загальноприйнятими принципами бухгалтерського обліку, ці статті класифікуються окремо та відображаються в звіті про прибутки і збитки відокремлено.

Слід зазначити, що облік грошових коштів за GAAP має централізований характер: усі грошові активи об'єднані одним словом "Гроші" (англ. Cash), що включає як готівкові кошти, так і кошти на поточних банківських рахунках. Такий підхід спрощує облік, проте знижує рівень деталізації, порівняно з практикою, прийнятою в Європі або за МСФЗ.

У складі обов'язкової фінансової звітності відповідно до GAAP важливу роль відіграє звіт про рух грошових коштів (Cash Flow Statement). Його структура включає три основні розділи:

- грошові потоки від операційної діяльності;
- грошові потоки від інвестиційної діяльності;
- грошові потоки від фінансової діяльності.

При формуванні звіту про рух грошових коштів перевага надається прямому методу, хоча допускається також використання непрямого методу. Проте перший вважається кращим з погляду прозорості. Водночас, деталізація інформації у звіті має бути вищою, ніж передбачено вимогами МСФЗ, що забезпечує користувачам ширший спектр фінансової інформації для аналізу.

Ще однією особливістю системи GAAP є гнучкість у виборі звітної дати.

Так, на відміну від багатьох інших країн, де звітний період обов'язково закінчується 31 грудня, у США компанії можуть закривати фінансовий рік на будь-яку дату, наприклад, 30 червня або інший місяць, що найбільш зручно з урахуванням сезонності або особливостей бізнес-процесів.

У системі GAAP компенсаційні залишки — грошові кошти, які тимчасово не доступні підприємству через банківські зобов'язання — не включаються до ліквідних активів і обліковуються окремо, що забезпечує реалістичну оцінку фінансової доступності.

Також чітко регламентовано облік дрібної каси: кожна витрата має бути документально підтверджена, залишки регулярно перевіряються, що сприяє високій фінансовій дисципліні.

Таким чином, система GAAP забезпечує високий рівень точності та передбачуваності звітності щодо грошових коштів. Це надзвичайно важливо для аудиторів, інвесторів та контролюючих органів, які потребують чіткої й надійної фінансової інформації. Водночас, обмежена гнучкість GAAP у порівнянні з принципово орієнтованими МСФЗ може створювати труднощі у міжнародній взаємодії, а також при адаптації стандартів до конкретних умов діяльності підприємств, особливо у швидкозмінному середовищі або при нестандартних фінансових операціях.

Висновки до розділу 1

У першому підрозділі розкрито економічну природу грошових коштів як універсального засобу обміну, платежу, накопичення та вимірювання вартості, що відіграє ключову роль у забезпеченні безперервності господарських процесів і фінансової стійкості підприємства. Уточнено, що грошові кошти охоплюють як готівкові, так і безготівкові ресурси, які забезпечують розрахунки підприємства та слугують джерелом фінансової гнучкості.

Розглянуто нормативно-правове регулювання обліку грошових коштів в Україні, яке базується на багаторівневій системі: від міжнародних стандартів до

внутрішніх інструкцій підприємства. Визначено основні вимоги до ведення касових операцій, безготівкових розрахунків, контролю за рухом грошових коштів, а також складові касової та банківської документації.

У другому підрозділі було охарактеризовано ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» як одне з найбільших металургійних підприємств України з повним циклом виробництва та потужною інтеграцією у міжнародне середовище. Особливості масштабної діяльності компанії зумовлюють необхідність впровадження чіткої, гнучкої та сучасної системи бухгалтерського обліку, орієнтованої на прозорість, достовірність і відповідність міжнародним стандартам.

Облікова політика підприємства формується з урахуванням галузевих особливостей, міжнародних вимог та внутрішньої потреби в ефективному фінансовому управлінні. Вона базується на положеннях П(С)БО та МСФЗ, а також на внутрішніх регламентах. Аналіз фінансово-економічних показників підприємства за 2020–2021 роки засвідчив стрімке зростання виручки, прибутку та рентабельності, що свідчить про ефективність управлінських рішень та фінансову стабільність.

Загалом, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» відображає прагнення до максимальної прозорості, ефективності та відповідності міжнародним стандартам, що сприяє зростанню довіри з боку інвесторів, фінансової стійкості підприємства та його конкурентоспроможності на світовому ринку.

У третьому підрозділі розкрито сутність первинного, аналітичного та синтетичного обліку грошових коштів як основи для достовірного відображення господарських операцій у бухгалтерській системі підприємства. Первинні документи (касові ордери, платіжні доручення, банківські виписки тощо) є базою для записів в облікових регістрах, а облік здійснюється на рахунках 30 «Готівка» і 31 «Рахунки в банках» із відповідними субрахунками. Синтетичний облік формує агреговані дані для фінансової звітності, тоді як аналітичний деталізує інформацію за рахунками, валютами та контрагентами, забезпечуючи гнучкий

контроль і аналітичну точність.

На прикладі ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» продемонстровано практичну реалізацію обліку грошових коштів. Визначено, що чітко налагоджений облік і документування руху грошових коштів є запорукою ефективного управління фінансовими ресурсами та підвищення прозорості фінансової звітності.

В останньому підрозділі було розглянуто ключові підходи до обліку грошових коштів у міжнародній практиці, зокрема за стандартами МСФЗ та ГААР. Зазначено, що МСФЗ орієнтовані на економічну сутність операцій і надають підприємствам певну гнучкість у виборі облікової політики, тоді як ГААР є більш жорстко регламентованою системою з чітко визначеними правилами обліку.

В умовах інтеграції України у світову економіку актуальним є поступове впровадження міжнародних стандартів, що дозволить досягти більшої прозорості та зіставності фінансової звітності, підвищити інвестиційну привабливість вітчизняних підприємств та сприятиме розвитку сучасної облікової системи.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»

2.1 Аналіз складу, структури та динаміки грошових потоків

Досліджуваним у роботі підприємством є ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» — одне з найбільших металургійних підприємств України, що входить до складу міжнародної корпорації ArcelorMittal. Підприємство здійснює повний металургійний цикл, який охоплює коксохімічне, гірничо-збагачувальне, шахтне та металургійне виробництва. Основною метою функціонування компанії є прибуткова діяльність у сфері виготовлення металопродукції, задоволення потреб внутрішнього і зовнішнього ринків, а також внесок у стабільний розвиток економіки України.

Металургійний сектор забезпечує не лише сировинну базу для численних виробничих процесів, а й значну частку валютних надходжень в економіку країни, що пояснює постійну увагу до його розвитку з боку держави та міжнародних інституцій.

Аналіз грошових потоків підприємства здійснюється на основі даних фінансової звітності, зокрема Звіту про рух грошових коштів, який є ключовим джерелом інформації про реальні грошові надходження та витрати за звітний період. Додатковими джерелами виступають баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про сукупний дохід, а також примітки до річної фінансової звітності, які дають змогу глибше розкрити економічну сутність окремих показників.

Звіт про рух грошових коштів подається за видами діяльності — операційною, інвестиційною та фінансовою — і, у випадку АрселорМіттал, складається за прямим методом.

Для підвищення ефективності діяльності підприємству необхідно регулярно аналізувати грошові потоки, оскільки саме вони відображають реальний стан фінансових ресурсів. На основі аналізу керівництво може оцінити

дієвість поточної системи управління та внести необхідні корективи для покращення результатів і зростання прибутку.

Основними методами аналізу грошових потоків є горизонтальний і вертикальний. Джерелом інформації виступає форма № 3 «Звіт про рух грошових коштів», що дозволяє проводити аналіз на основі даних за два і більше періоди.

Горизонтальний аналіз полягає у порівнянні статей звіту з аналогічними показниками попереднього періоду. Це дозволяє виявити найбільші зміни, оцінити динаміку грошових потоків та з'ясувати причини таких змін. Розраховуються абсолютні та відносні відхилення, аналізується вплив окремих джерел надходжень і витрат — постачальників, покупців, банківських установ тощо.

Вертикальний аналіз передбачає визначення питомої ваги кожного елемента в загальному обсязі грошових потоків. Окремо оцінюються операційна, інвестиційна та фінансова діяльність. Такий підхід дозволяє виявити зміни в структурі грошових потоків та провести структурно-динамічний аналіз.

Аналітична інформація, отримана в процесі дослідження грошових потоків, слугує основою для прогнозування, стратегічного планування та прийняття ефективних управлінських рішень у межах поточної діяльності підприємства [43].

Основний фінансовий результат формується саме в межах операційної діяльності, що робить її ключовим джерелом надходження коштів. Оскільки ця сфера охоплює основну частину господарського обороту, своєчасне виявлення і реагування на відхилення є критично важливим. Відтак глибокий аналіз грошових потоків від операційної діяльності є необхідною умовою для стабільного функціонування та розвитку підприємства.

Аналіз грошових потоків від операційної діяльності наведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Аналіз грошових потоків в результаті операційної діяльності

Стаття	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення			
				2019-2020 роки		2020-2021 роки	
	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.	темп пр., %	тис. грн.	темп пр., %
Надходження від реалізації продукції	63 193 268	69 357 277	107 775 306	+6 164 009	+9,76	+38 418 029	+55,39
Надходження авансів від покупців	329 240	486 261	-	+157 021	+47,70	-486 261	-100,00
Надходження від повернення авансів	72 393	16 940	-	-55 453	-76,60	-16 940	-100,00
Надходження від оренди	275 275	259 163	-	-16 112	-5,85	-259 163	-100,00
Інші надходження	1 915 220	426 901	7 084 313	-1 488 319	-77,71	+6 657 412	+1 560,09
Загальні надходження	65 784 396	70 546 542	114 859 619	+4 762 146	+7,24	+44 313 077	+62,79
Оплата товарів (робіт, послуг)	62 294 683	51 483 412	79 898 285	-10 811 271	-17,35	+28 414 873	+55,20
Оплата праці	3 473 733	3 647 644	3 937 203	+173 911	+5,01	+289 559	+7,94
Відрахування на соціальні заходи	1 257 485	1 315 183	-	+57 698	+4,59	-1 315 183	-100,00
Податки та збори (крім податку на прибуток)	2 614 682	1 358 712	9 789 303	-1 255 970	-48,03	+8 430 591	+620,58
Інші витрати	595 295	732 037	-	+136 742	+22,96	-732 037	-100,00
Загальні витрати	70 235 878	58 536 988	93 624 791	-11 698 890	-16,66	+35 087 803	+59,94
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3 816 559	12 009 554	21 234 828	+8 192 995	+214,7	+9 225 274	+76,82

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Спираючись на результати аналізу в табл. 2.1 можна зробити обґрунтовані висновки щодо динаміки основних статей надходжень і витрат, а також загального фінансового стану підприємства.

Передусім слід відзначити стабільне зростання надходжень від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг): у 2020 році вони зросли на 9,76% у порівнянні з 2019 роком, а в 2021 — ще на 55,39%. Сумарне зростання за три роки склало 70,1%, що свідчить про посилення ринкових позицій підприємства, ймовірно зростання обсягів реалізації та підвищення ефективності збутової політики.

У той же час аванси від покупців і замовників, які у 2020 році збільшилися на 47,7% (темپ приросту), у 2021 році повністю зникли. Таке різке падіння (-100%) це негативний сигнал, що потенційно знижує ліквідність підприємства.

Надходження від повернення авансів, навпаки, у 2020 році зменшилися на 76,6%, що може свідчити про скорочення кількості скасованих договорів. У 2021 році ці надходження були відсутні, що, з одного боку, може трактуватись позитивно (зменшення ризику недійсних контрактів), але з іншого — створює певну невизначеність щодо структури зобов'язань.

Надходження від орендних платежів знизилися протягом аналізованого періоду: у 2020 — на 50%, а в 2021 році — на 100% (повне припинення). Це може вказувати на виведення з обігу частини активів або зміну політики використання майна. Водночас зникнення орендного доходу є втратою джерела грошових надходжень, що знижує загальну фінансову гнучкість.

Найбільш помітною є стаття «Інші надходження». У 2020 році зафіксовано їх скорочення на 52,8%, однак у 2021 — стрімке зростання на 1560% (темپ приросту). Такий стрибок може бути наслідком отримання разових платежів, наприклад, страхових відшкодувань, компенсацій або прибутків від непрофільної діяльності. Водночас через нестабільність таких надходжень підприємство не може спиратись на них у довгостроковому плануванні.

У сукупності загальні надходження зросли на 7,24% у 2020 році і на 62,7% у 2021 році. Така динаміка демонструє позитивну тенденцію в розвитку грошових потоків, що пов'язано переважно зі зростанням реалізації та надходженням позапланових доходів.

Щодо витратної частини, спостерігається складна картина. Оплата товарів (робіт, послуг) у 2020 році скоротилася на 17,35%, а вже у 2021 зросла на 55,2%. Така волатильність пояснюється змінами у виробничих обсягах, коливаннями цін на ресурси, а також можливою оптимізацією закупівель у кризовому 2020 році.

Витрати на оплату праці демонструють стабільне, помірне зростання: на 5,01% у 2020 та на 7,94% у 2021 році. Темпи приросту свідчать про поступове підвищення заробітної плати або розширення штату працівників. Це позитивний фактор, що також впливає на імідж підприємства як роботодавця.

Відрахування на соціальні заходи, зростаючи на 4,59% у 2020 році, були повністю відсутні у 2021 році. Така динаміка викликає питання щодо точності обліку або можливої зміни класифікації витрат. За відсутності відрахувань підприємство може зазнавати фінансових ризиків у майбутньому.

Оплата податків і зборів (окрім податку на прибуток) у 2020 році зменшилася на 48,36%, а вже у 2021 році зросла на 629%. Це свідчить про істотне збільшення податкового навантаження, яке, ймовірно, пов'язане з припиненням податкових пільг або змінами в обсягах діяльності.

Інші витрати мали помірне зростання у 2020 році (+22,96%), але у 2021 — були відсутні, що також може свідчити про зміну облікової політики.

У підсумку загальна сума витрат у 2020 році скоротилася на 16,66%, однак у 2021 — зросла на 59,94%. Така зміна вказує на активізацію операційної діяльності, хоча й із певними ризиками щодо зростання витратної частини.

Найважливішим підсумковим показником є чистий грошовий потік від операційної діяльності, який у 2019 році становив 3 816 559 тис. грн, у 2020 році він зріс до 12 009 554 тис. грн, що відповідає приросту на 8 192 995 тис. грн, або 214,7%. У 2021 році показник досяг 21 234 828 тис. грн, тобто зріс ще на 9 225 274 тис. грн, або на 76,8% порівняно з попереднім роком (див. рис. 2.1). Така позитивна динаміка свідчить про суттєве покращення платоспроможності підприємства, зростання ефективності управління грошовими потоками та підвищення здатності генерувати власні фінансові ресурси без залучення зовнішнього фінансування.

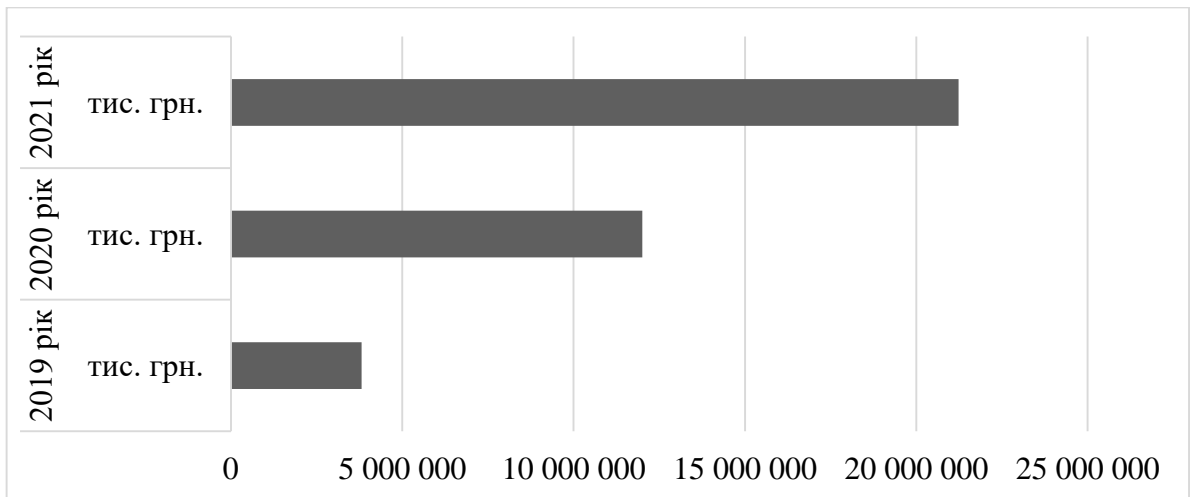

Рис. 2.1. Динаміка змін чистого руху коштів від операційної діяльності протягом 2019-2021 років

Джерело: побудовано автором на основі даних підприємства

Щодо структури грошових потоків від операційної діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» можна зробити наступні висновки:

- Переважну частину надходжень формують кошти від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), що становлять 98,6% загального обсягу надходжень. У порівнянні з 2020 роком їх частка зросла на 13,7 п.п., що свідчить про орієнтацію підприємства переважно на основну діяльність та зменшення ролі інших джерел надходжень.

- Надходження авансів від покупців і замовників у 2021 році були відсутні, що означає зниження їх питомої ваги на 9,3 п.п. порівняно з попереднім роком. Це може свідчити про зміну умов договорів або зменшення довіри з боку контрагентів.

- Інші надходження, зокрема надходження від повернення авансів, орендних платежів та інші операційні надходження, становлять лише 1,4% у структурі, що вказує на їх незначну роль у забезпеченні операційної ліквідності підприємства.

- У структурі витрат грошових коштів найбільшу питому вагу займає оплата авансів постачальникам, яка становить 35,4% від загального обсягу

витрачань. Хоча у порівнянні з попереднім роком її частка зменшилась на 8,8 п.п., вона залишається найбільш вагомою статтею витрат.

– Оплата товарів, робіт, послуг займає друге місце за значенням - 31,1% витрат, що підтверджує активну господарську діяльність підприємства та наявність поточних зобов'язань перед постачальниками.

– Оплата праці становить 16,9%, а відрахування на соціальні заходи - 4,8%, що разом складає понад п'яту частину всіх операційних витрат. Це вказує на значну роль витрат на персонал у формуванні витратної частини операційної діяльності.

– Витрати на сплату податків (крім податку на прибуток) у 2021 році склали 5,5%, що в абсолютному та відносному значенні не є критичними для фінансової стабільності підприємства.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що структура грошових потоків у результаті операційної діяльності підприємства характеризується високою концентрацією як грошових надходжень, так і витрат у межах саме основної виробничої діяльності. Такий характер руху коштів свідчить про те, що підприємство зосереджує фінансові ресурси на забезпеченні безперервного функціонування основних бізнес-процесів, що є типовим для стабільно працюючих промислових суб'єктів господарювання.

Для забезпечення стабільної, прибуткової та фінансово стійкої діяльності підприємства ключове значення має стале перевищення надходжень грошових коштів над їх вибуттям у межах операційної діяльності. Такий позитивний операційний грошовий потік свідчить про здатність підприємства самостійно фінансувати свою поточну діяльність, своєчасно розраховуватись за зобов'язаннями, а також формувати внутрішні резерви для подальшого розвитку. Це зумовлено тим, що операційний грошовий потік, як правило, є основним джерелом самофінансування, оскільки відображає ту частину виручки від реалізації продукції, яка залишається в розпорядженні підприємства після

покриття всіх обов'язкових поточних (операційних) грошових витрат за відповідний звітний період.

У контексті комплексного аналізу грошових потоків доцільним є також детальне дослідження руху грошових коштів за видами інвестиційної та фінансової діяльності (див. табл. 2.2).

Аналіз грошових потоків в результаті інвестиційної та фінансової діяльності

Таблиця 2.2

Стаття	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення			
	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.	2019-2020 роки		2020-2021 роки	
				тис. грн.	темп пр., %	тис. грн.	темп пр., %
Інвестиційна діяльність							
Надходження від реалізації фінансових інвестицій	358	1 429	-	+1 071	+299,72	-1 429	-100,00
Надходження від реалізації необоротних активів	3 392	6 641	31 938	+3 249	+95,76	+25 297	+380,77
Витрати на придбання необоротних активів	-7 036 911	-5 681 344	-8 567 032	+1 355 567	-19,26	-2 885 688	+50,78
Чистий рух коштів від інвест. діяльності	-7 033 161	-5 673 274	-8 535 094	+1 359 887	-19,34	-2 861 820	+50,43
Фінансова діяльність							
Надходження від отримання позик	3 296 984	-	-	-3 296 984	-100,00	-	-
Витрати на погашення позик	-	-1 264 124	-1 252 494	-1 264 124	-	+11 630	-0,92
Витрати на сплату дивідендів	-79 481	-10 755 807	-9 610 237	-10 676 326	+13 429,69	+1 145 570	-10,65
Витрати на орендні платежі / інші фінансові зобов'язання	-823 651	-846 149	-1 299 266	-22 498	+2,73	-453 117	+53,54
Чистий рух коштів від фін. діяльності	2 393 852	-12 876 080	-12 161 997	-15 269 932	-637,98	+714 083	-5,55

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Аналіз грошових потоків від інвестиційної діяльності:

– Упродовж 2019-2021 років підприємство демонструє негативні чисті грошові потоки від інвестиційної діяльності, що свідчить про постійне

перевищення витрачань над надходженнями. Така динаміка є типовою для підприємств, які активно інвестують у модернізацію або розширення виробництва.

– У 2019 році чистий відтік грошових коштів від інвестиційної діяльності становив -7 033 161 тис. грн, що обумовлено значними капітальними витратами на придбання необоротних активів. Незначні надходження від реалізації фінансових інвестицій і необоротних активів не змогли суттєво компенсувати ці витрати.

– У 2020 році спостерігалось скорочення чистого відтоку коштів до -5 673 274 тис. грн, що на 1 359 887 тис. грн (-19,34%) менше, ніж у попередньому періоді. Це пояснюється зменшенням обсягу інвестиційних витрат, хоча підприємство й надалі вкладало значні кошти у придбання основних засобів. Водночас надходження від реалізації активів дещо зросли.

– У 2021 році, навпаки, інвестиційна активність зросла, що призвело до найвищого за аналізований період відтоку коштів -8 535 094 тис. грн. Це пояснюється різким зростанням витрат на придбання необоротних активів, яке перевищило навіть рівень 2019 року. Надходження від продажу основних засобів залишаються незначними на фоні капітальних витрат.

– Загалом, від’ємне значення чистих грошових потоків від інвестиційної діяльності свідчить про те, що підприємство веде активну політику оновлення та розширення виробничих потужностей, що може бути позитивним фактором у довгостроковій перспективі.

Динаміка змін чистого руху коштів від інвестиційної діяльності в ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» протягом 2019-2021 років також представлена на рисунку 2.2., а динаміка змін чистого руху коштів від фінансової діяльності відповідно на рисунку 2.3.

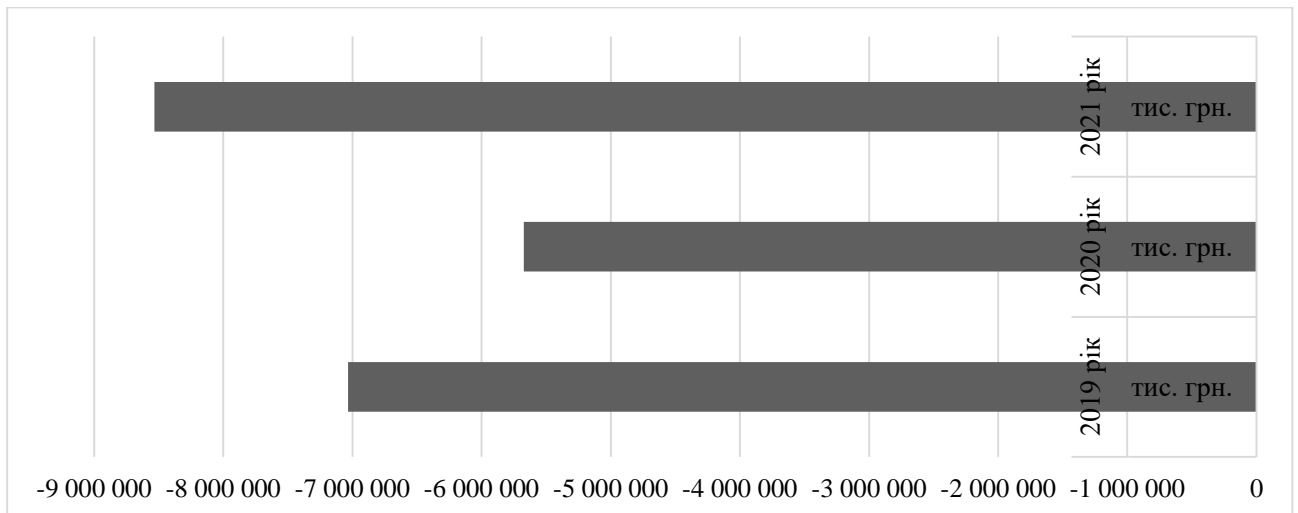

Рис. 2.2. Динаміка змін чистого руху коштів від інвестиційної діяльності протягом 2019-2021 років

Джерело: побудовано автором на основі даних підприємства

Аналіз грошових потоків від фінансової діяльності:

– У 2019 році фінансова діяльність мала позитивне сальдо у розмірі +2 393 852 тис. грн, що було досягнуто завдяки залученню позик на суму 3 296 984 тис. грн. Основні витрати включали сплату зобов'язань з фінансової оренди та незначні виплати дивідендів.

– Ситуація кардинально змінилась у 2020 році, коли підприємство не отримувало нових позик, але при цьому мало значні фінансові зобов'язання. Виплати дивідендів різко зросли до -10 755 807 тис. грн, що разом з витратами на оренду та погашення позик зумовило чистий відтік коштів у розмірі -12 876 080 тис. грн. Це падіння на 637,98% порівняно з 2019 роком свідчить про значне навантаження на грошові ресурси.

– У 2021 році відтік грошових коштів з фінансової діяльності зберігся на високому рівні — -12 161 997 тис. грн, що лише на 5,55% менше, ніж у 2020 році. Основними витратами залишаються виплата дивідендів та інші фінансові зобов'язання, включно з орендою, а також погашення запозичень.

– Відсутність нових фінансових надходжень у 2020-2021 роках, у поєднанні з високими виплатами дивідендів, свідчить про агресивну дивідендну

політику та орієнтацію на повернення капіталу акціонерам, що водночас може обмежувати фінансову стійкість підприємства у довгостроковій перспективі.

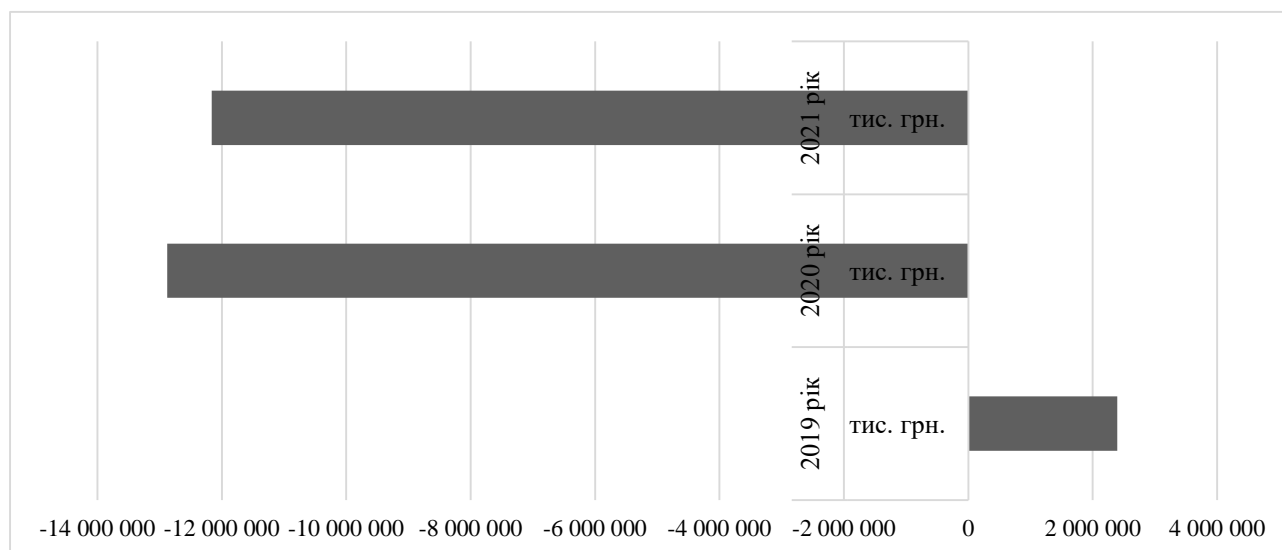

Рис. 2.3. Динаміка змін чистого руху коштів від фінансової діяльності протягом 2019-2021 років

Джерело: сформовано автором на основі даних підприємства

Протягом 2019-2020 років ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» демонструє негативне сальдо грошових потоків як від інвестиційної, так і від фінансової діяльності, що є ознакою значного навантаження на грошові ресурси. Водночас, такі тенденції пояснюються інтенсивною інвестиційною діяльністю та високими виплатами дивідендів. За відсутності залучення зовнішніх фінансових ресурсів у 2020-2021 роках, подальша реалізація інвестиційної стратегії може залежати від здатності підприємства формувати позитивний грошовий потік від операційної діяльності або ж реінвестування прибутку.

Аналіз грошових потоків за видами діяльності дає змогу виявити недоліки та переваги політики управління в цілому за підприємством. В таблиці 2.3 наведено аналіз чистого руху грошових коштів за видами діяльності.

Аналіз чистого руху грошових коштів

Таблиця 2.3

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення			
	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.	2019-2020 роки		2020-2021 роки	
				тис. грн.	темп пр., %	тис. грн.	темп пр., %
Чисті грошові потоки від операційної діяльності	3 816 559	18 232 201	21 290 360	+14 415 642	+377,6	+3 058 159	+16,8
Чисті грошові потоки від інвестиційної діяльності	-7 033 161	-5 673 274	-8 535 094	+1 359 887	+19,3	-2 861 820	-50,4
Чисті грошові потоки від фінансової діяльності	2 393 852	-12 876 080	-12 161 997	-15 269 932	-	+714 083	+5,5
Чисте збільшення (зменшення) грошових коштів та їх еквівалентів до впливу змін валютного курсу	-822 750	-317 153	593 269	+505 597	+61,5	+910 422	+287,0
Чисте збільшення (зменшення) грошових коштів та їх еквівалентів	-1 003 595	-137 527	507 168	+866 068	+86,3	+644 695	+468,9

Джерело: сформовано автором на основі даних підприємства

У період з 2019 по 2021 рік спостерігається позитивна динаміка чистих грошових потоків від операційної діяльності. У 2020 році цей показник зріс у 4,8 рази порівняно з 2019 роком (на 377,6 %), що свідчить про зростання ефективності основної діяльності підприємства. У 2021 році зростання продовжилося, але темп значно знизився (+16,8 %), що може вказувати на наближення до стабільного рівня операційної ефективності.

Інвестиційна діяльність у всі роки залишалась від'ємною, що характерно для підприємств, які активно вкладають у розвиток. У 2020 році спостерігалось зменшення інвестиційних витрат (на 19,3 %), проте вже у 2021 році витрати знову зросли на 50,4 %, що свідчить про нові придбання або інвестиційні проекти.

Фінансова діяльність у 2019 році мала позитивний вплив, що, ймовірно, було пов'язано з залученням позикових коштів або емісією. Проте вже у 2020 та 2021 роках підприємство значно скоротило фінансування, і чисті грошові потоки стали від'ємними. Це може свідчити про повернення боргів або скорочення

зовнішніх джерел фінансування. На рисунку 2.4 показана структура чистого руху грошових коштів за видами діяльності.

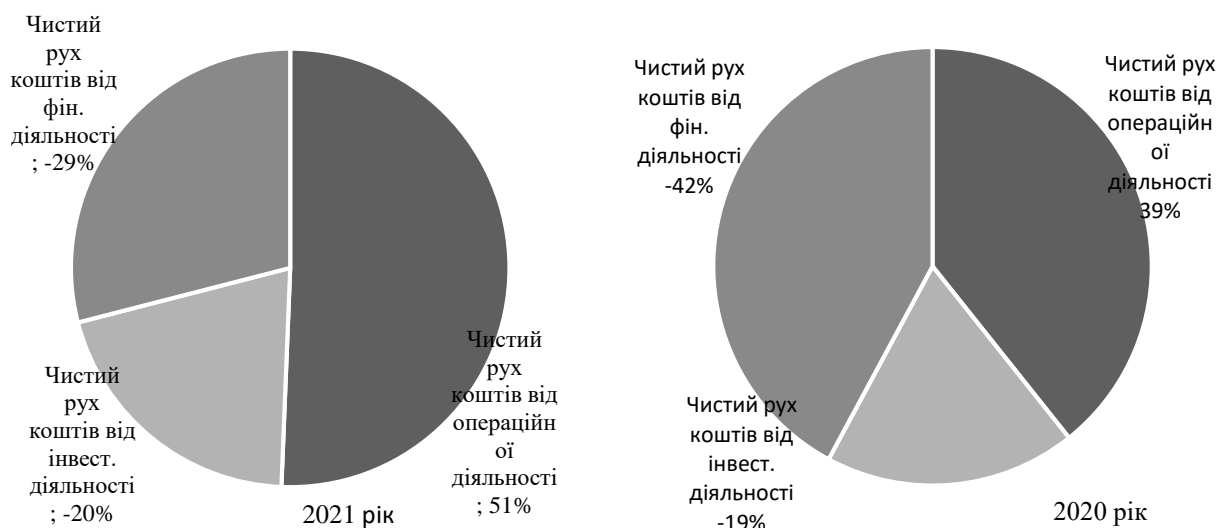

Рис. 2.4. Структура чистого руху грошових коштів за видами діяльності у 2020–2021 роках

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Загальне чисте збільшення/зменшення грошових коштів демонструє покращення фінансової ситуації. Якщо у 2019 році спостерігалось зменшення на 1 003,6 тис. грн, то вже у 2021 році підприємство зафіксувало чисте збільшення грошових коштів на 507,2 тис. грн, що може свідчити про стабілізацію грошових потоків і покращення фінансової рівноваги.

2.2 Факторний аналіз грошових потоків

Факторний аналіз грошових потоків є ключовим інструментом для виявлення внутрішніх резервів підвищення ефективності фінансового управління підприємством. Він дозволяє не лише встановити величину змін у надходженнях і вибуттях грошових коштів, але й ідентифікувати основні

причини таких змін, виявити вплив окремих чинників на загальний стан платоспроможності та ліквідності. За допомогою факторного підходу можна детально оцінити динаміку грошових потоків у розрізі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, визначити диспропорції, а також спрогнозувати подальший фінансовий стан підприємства.

Раціональне управління грошовими потоками неможливе без глибокого розуміння чинників, які впливають на їх обсяг, структуру та напрямки руху. Саме факторний аналіз дозволяє підприємству перейти від формального контролю над грошовими потоками до стратегічного управління ними, орієнтованого на стабілізацію внутрішнього фінансового середовища та досягнення довгострокових цілей.

Для аналізу використовуються наступні фактори:

1. Чистий грошовий потік:

$$\text{ЧГП} = \text{ПГП} - \text{НГП}, (2.1)$$

де

ЧГП - чистий грошовий потік;

ПГП - позитивний грошовий потік (усі надходження грошових коштів за період);

НГП - негативний грошовий потік (усі вибуття грошових коштів за період).

Цей показник характеризує реальний приріст або зменшення грошових коштів підприємства за певний звітний період. Якщо $\text{ЧГП} > 0$, підприємство генерує надлишкові грошові ресурси; якщо $\text{ЧГП} < 0$ — наявне перевищення витрат над надходженнями, що може свідчити про дефіцит коштів.

2. Позитивний грошовий потік:

$$\text{ПГП} = \text{H}_{\text{оп}} + \text{H}_{\text{інв}} + \text{H}_{\text{фін}}, (2.2)$$

де

$\text{H}_{\text{оп}}$ - надходження від операційної діяльності;

$\text{H}_{\text{інв}}$ - надходження від інвестиційної діяльності;

$\text{H}_{\text{фін}}$ - надходження від фінансової діяльності.

Сумарне значення всіх грошових надходжень у підприємства за всіма видами діяльності. Дає змогу оцінити, звідки формується грошова база — з операційної, інвестиційної чи фінансової діяльності.

3. Негативний грошовий потік:

$$\text{НГП} = V_{\text{оп}} + V_{\text{інф}} + V_{\text{фін}}, \quad (2.3)$$

де

$V_{\text{оп}}$ - вибуття грошових коштів за операційною діяльністю;

$V_{\text{інф}}$ - вибуття за інвестиційною діяльністю;

$V_{\text{фін}}$ - вибуття за фінансовою діяльністю.

Загальна сума грошових виплат підприємства, що охоплює усі напрями діяльності. Цей показник є ключовим для розуміння витратної складової функціонування суб'єкта господарювання.

4. Чистий дохід від реалізації:

$$\text{ЧД} = \text{Виручка} - \text{ПДВ} - \text{Акциз} - \text{ІНП}, \quad (2.4)$$

де

Виручка - загальна сума доходів від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);

ПДВ - податок на додану вартість;

Акциз - акцизний податок;

ІНП - інші непрямі податки (обов'язкові відрахування, що зменшують дохід).

Розрахунок дозволяє визначити фактичний дохід підприємства, яким воно реально розпоряджається, виключаючи всі непрямі податкові зобов'язання. Це базовий показник для обчислення ефективності продажів та фінансового результату.

5. Середня величина оборотних активів:

$$\text{ОА}_{\text{сер}} = \frac{\text{ОА}_{\text{поч}} + \text{ОА}_{\text{кін}}}{2}, \quad (2.5)$$

де

$\text{ОА}_{\text{поч}}$ - оборотні активи на початок періоду;

$OA_{кін}$ - оборотні активи на кінець періоду.

Показник є усередненою оцінкою вартості оборотних активів, що дозволяє коректно аналізувати ефективність їх використання протягом звітного періоду, особливо для обчислення коефіцієнтів оборотності.

6. Середня величина короткострокових зобов'язань:

$$KZ_{сер} = \frac{KZ_{поч} + KZ_{кін}}{2}, (2.6)$$

де

$KZ_{поч}$ - короткострокові зобов'язання на початок періоду;

$KZ_{кін}$ - короткострокові зобов'язання на кінець періоду.

Використовується для усереднення величини короткострокових боргових зобов'язань, що забезпечує точність у розрахунках коефіцієнтів ліквідності або оборотності.

7. Потокоємність продажу

$$ПП = \frac{НГП}{ЧД} \times 100\%, (2.7)$$

де

ПП - потокоємність продажу;

НГП - загальні грошові витрати (негативний грошовий потік);

ЧД - чистий дохід від реалізації.

Показник демонструє, скільки грошових витрат припадає на кожен гривню доходу від реалізації.

Чим нижче значення, тим ефективніше витрачаються кошти підприємства. Значення вище 100% сигналізує про перевищення витрат над доходом, що є негативним явищем.

8. Оборотність оборотних активів

$$OOA = \frac{ЧД}{OA_{сер}}, (2.8)$$

де

OOA - оборотність оборотних активів;

ЧД - чистий дохід від реалізації;

$OA_{сер}$ - середня вартість оборотних активів.

Характеризує, скільки разів за період оборотні активи повністю обернулися, забезпечуючи дохід. Висока оборотність свідчить про ефективне використання ресурсів, а низька — про неефективне управління активами.

9. Коефіцієнт поточної ліквідності:

$$КПЛ = \frac{OA}{КЗ}, (2.9)$$

де

КПЛ - коефіцієнт поточної ліквідності;

OA - ресурси, що можуть бути реалізовані у короткий термін;

КЗ - борги, що підлягають погашенню протягом року.

Коефіцієнт оцінює спроможність підприємства покривати свої поточні зобов'язання за рахунок наявних обігових активів. Оптимальне значення КПЛ \approx 2. Значення менше 1 вказує на ризик неплатоспроможності, а більше 3 — на нерациональне використання ресурсів [44].

Розглянуті формули є важливими складовими системного підходу до аналізу грошових потоків підприємства, оскільки охоплюють усі напрями формування та використання грошових ресурсів у межах операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Їх застосування дозволяє не лише оцінити загальний фінансовий стан, а й виявити причинно-наслідкові зв'язки між надходженнями, витратами та результативністю господарської діяльності.

Визначення чистого грошового потоку як різниці між позитивними (ПГП) та негативними (НГП) потоками є базою для оцінки платоспроможності та фінансової стійкості підприємства. Не менш важливою є деталізація структури ПГП і НГП за видами діяльності, яка забезпечує точну діагностику джерел формування коштів і напрямів їх використання.

Розрахунок наведених формул із відповідним поділом потоків подано в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

**Показники ефективності управління грошовими потоками ПАТ
«АрселорМіттал Кривий Ріг»**

Показник/Фактор	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення			
				2019-2020 роки		2020-2021 роки	
				асб. прир.	коэф. зрос.	асб. прир.	коэф. зрос.
1. Чистий грошовий потік	3 816 559	17 976 680	21 234 828	+14 160 121	4,71	+3 258 148	1,18
2. Позитивний грошовий потік	63 193 268	76 540 764	114 859 619	+13 347 496	1,21	+38 318 855	1,50
3. Негативний грошовий потік	59 376 709	58 564 084	93 624 791	-812 625	0,99	+35 060 707	1,60
4. Чистий дохід від реалізації	62 409 226	63 496 684	109 303 155	+1 087 458	1,02	+45 806 471	1,72
5. Середня величина оборотних активів	38 082 549	33 463 717	37 829 664	-4 618 832	0,88	+4 365 947	1,13
6. Середня величина короткострокових зобов'язань	20 950 293	22 318 733	19 877 710	+1 368 440	1,07	-2 441 023	0,89
7. Потокоємність продаж	1,01	1,205	1,051	+0,20	1,20	-0,16	0,87
8. Оборотність оборотних активів	1,64	1,897	2,89	+0,26	1,16	+0,99	1,52
9. Коефіцієнт поточної ліквідності	1,82	1,5	1,903	-0,32	0,82	+0,40	1,27

Джерело: сформовано автором на основі даних підприємства

Таким чином, розрахунок і оцінка наведених показників забезпечує комплексне уявлення про стан грошових потоків підприємства, дозволяє виявити диспропорції в синхронності надходжень і витрат, визначити ефективність господарських процесів та сформувані обґрунтовані пропозиції щодо покращення фінансової політики суб'єкта господарювання. Значення згаданих коефіцієнтів мають бути проаналізовані в динаміці, а також у розрізі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, що забезпечить високу аналітичну цінність результатів дослідження.

Для більш комплексного дослідження проаналізуємо динаміку наведених показників.

З рисунка 2.5. можемо побачити, що у 2019–2020 роках спостерігалось певне відхилення між обсягами надходжень і витрат грошових коштів. Це

свідчить про нерівномірний розподіл грошового потоку у часі, що могло впливати на поточну платоспроможність підприємства. У 2021 році обсяги вхідного та вихідного потоків зросли приблизно пропорційно, що забезпечило відносну синхронність руху коштів. Таким чином, грошовий потік у 2021 році був більш рівномірним і збалансованим порівняно з попередніми періодами

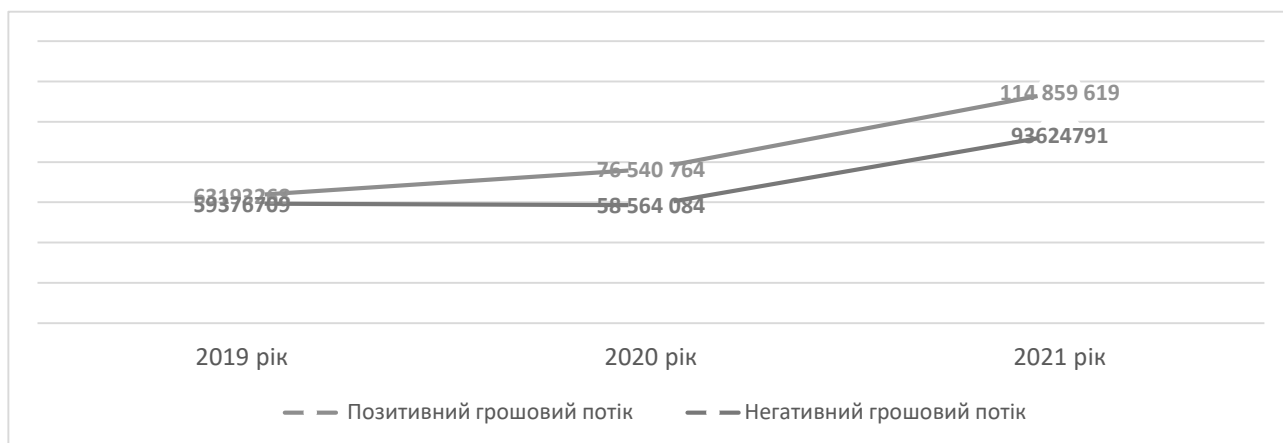

Рис. 2.5. Динаміка показників надходження та витрат грошових коштів

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Паралельно зі зростанням чистого грошового потоку спостерігалось поступове покращення одного з головних фінансових результатів діяльності підприємства — чистого доходу від реалізації продукції. Особливо помітне зростання зафіксовано у третьому році аналізованого періоду, що вказує на позитивну динаміку операційної діяльності та ефективніше управління продажами (див. рис. 2.6). Це свідчить про здатність підприємства збільшувати обсяги реалізації та нарощувати прибутковість, що, в свою чергу, позитивно впливає на грошові надходження.

Середня величина оборотних активів протягом аналізованого періоду зазнала коливань: на початку вона скоротилася, що, ймовірно, було наслідком оптимізації витрат або зниження обсягів запасів, а в наступні періоди знову зросла, що може бути пов'язано з активізацією виробничо-господарської діяльності. Ці зміни корелюють зі зростанням обігу грошових коштів, свідчаючи про підвищення ділової активності підприємства.

Показник оборотності оборотних активів, який є одним із ключових індикаторів ефективного використання ресурсів, демонстрував позитивну динаміку протягом усього аналізованого періоду. Його щорічне зростання вказує на раціональне управління обіговим капіталом, а найвище значення, досягнуте наприкінці періоду, підтверджує посилення фінансової ефективності операційної діяльності підприємства.

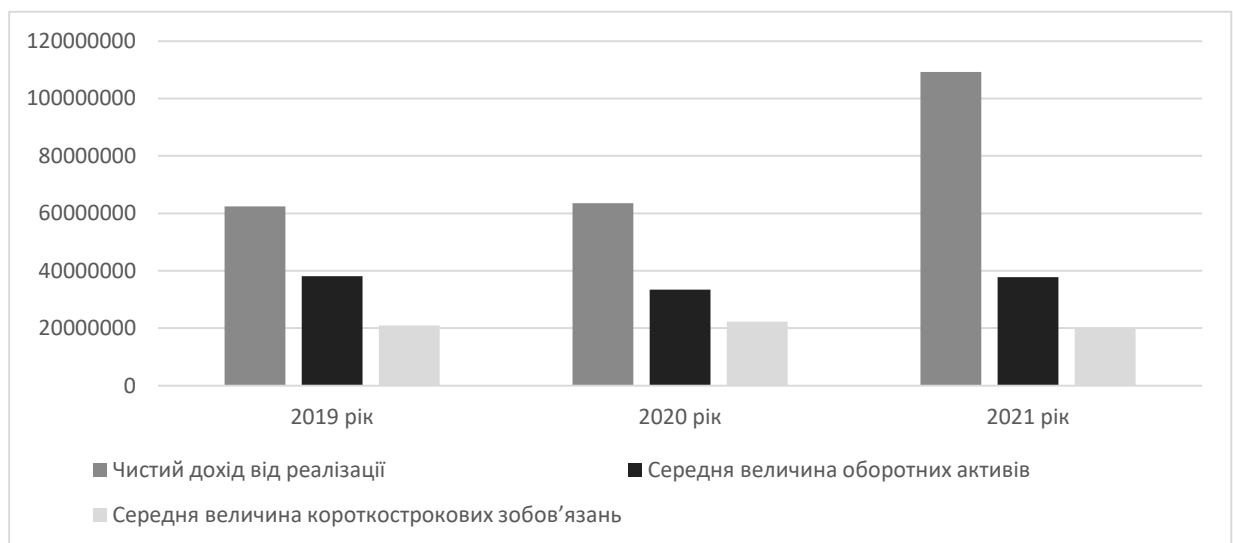

Рис. 2.6. Динаміка основних фінансових показників, що впливають на грошові потоки підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Джерело: сформовано автором на основі даних підприємства

Коефіцієнт потокоємності продажу у 2020 році підвищився, що свідчить про перевищення витрат над доходами, однак у 2021 році відбулося його зниження до рівня, близького до початкового. Це можна оцінити як позитивну тенденцію, адже показник поступово наближається до оптимального значення, за якого вхідний та вихідний потоки є збалансованими. Разом із цим, коефіцієнт оборотності оборотних активів демонструє стабільне зростання протягом трьох років, що свідчить про покращення ефективності використання обігових ресурсів. У 2021 році значення перевищило другий рівень, що є позитивною характеристикою.

Коефіцієнт поточної ліквідності у 2020 році знизився порівняно з попереднім періодом, що свідчить про ослаблення здатності підприємства вчасно покривати поточні зобов'язання. Проте вже у 2021 році відбулося його зростання, що вказує на часткове відновлення платоспроможності. У цьому контексті важливо зазначити, що підтримання цього показника на рівні не нижчому за нормативне значення (1,5–2,0) є критично важливим для уникнення фінансових труднощів у короткостроковій перспективі.

Динаміку перелічених показників можна побачити на рисунку 2.7.

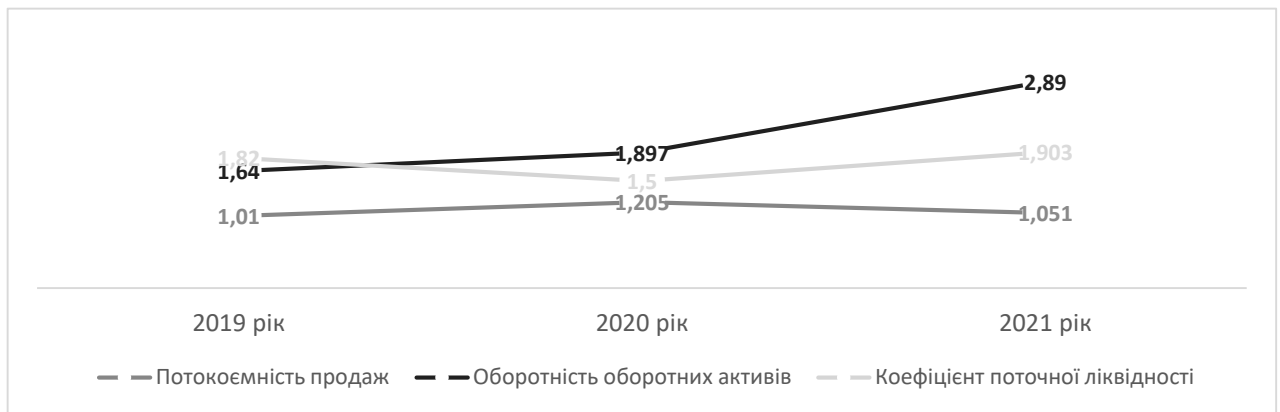

Рис. 2.7. Динаміка фінансових індикаторів: ліквідність, оборотність, потокоємність

Джерело: складено на основі даних підприємства

Водночас структура грошових потоків свідчить про домінування операційної діяльності як основного джерела надходжень і витрат. Це підтверджує необхідність зосередження управлінських дій саме на контролі за ефективністю основної діяльності, зокрема оптимізації витрат і підвищенні віддачі від реалізації продукції. Збільшення негативного грошового потоку в 2021 році потребує перегляду статей витрат із метою усунення малоефективних витратних напрямів.

Отже, на основі результатів проведеного аналізу грошових потоків ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» встановлено як позитивні тенденції, так і низку проблемних аспектів, що потребують управлінського реагування.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що впродовж аналізованого періоду підприємство демонструвало поступове покращення структури та ефективності грошових потоків, зростання оборотності активів, стабілізацію ліквідності та зменшення навантаження на фінансові ресурси, що свідчить про підвищення рівня організації фінансово-господарської діяльності.

Для забезпечення подальшої стабільності та підвищення результативності діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» доцільно реалізувати такі заходи:

- забезпечити підтримання та поступове підвищення коефіцієнта ліквідності грошових потоків, що дозволить своєчасно покривати поточні зобов'язання та уникати касових розривів;
- підвищити ефективність витрачання грошових коштів через контроль за структурою негативного грошового потоку та оптимізацію неефективних операційних витрат;
- посилити роль прибутку в генерації позитивного чистого грошового потоку, шляхом підвищення прибутковості операційної діяльності;
- забезпечити раціональне використання власного капіталу як джерела фінансування та скоротити залежність від короткострокових зобов'язань;
- впровадити систему регулярного моніторингу і прогнозування грошових потоків, що дозволить завчасно виявляти загрози для фінансової стабільності та оперативно реагувати на зміну економічних умов.

Реалізація вищезазначених пропозицій сприятиме не лише покращенню показників грошового обігу, а й підвищенню прибутковості та конкурентоспроможності підприємства в цілому

2.3 Шляхи покращення ефективності використання грошових коштів

На основі проведеного аналізу грошових потоків ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» можна зробити висновок, що підприємство має стійку операційну базу, активно інвестує в оновлення основних засобів, однак фінансові потоки

залишаються незбалансованими. Основним джерелом ліквідності є операційна діяльність, в той час як інвестиційна та фінансова діяльність упродовж аналізованого періоду формували від'ємне сальдо, що створює навантаження на грошові ресурси. У цьому контексті виникає потреба у розробці конкретних напрямів покращення ефективності використання грошових коштів.

Загалом підприємство демонструє задовільний рівень грошових потоків, однак ефективність управління ними потребує подальшого вдосконалення. В умовах економічної нестабільності, коливань цін на світовому ринку сталі та високої конкуренції, важливо посилювати контроль за фінансовими ресурсами, зберігаючи стійкість і фінансову гнучкість.

Перш за все доцільним є підвищення аналітичності обліку грошових потоків. З метою посилення управління доцільно впровадити аналітичний облік за центрами відповідальності. Такий підхід дозволить більш точно ідентифікувати джерела неефективного використання ресурсів і оперативно реагувати на відхилення. Важливим також є впровадження автоматизованої системи обліку грошових потоків із щоденним формуванням платіжного календаря, що забезпечить своєчасність розрахунків та покращить платоспроможність підприємства.

Наступним кроком має стати вдосконалення методики аналізу грошових потоків, зокрема шляхом регулярного факторного аналізу, який дозволяє не лише фіксувати зміни показників, а й виявляти причини таких змін. Це дозволить підприємству глибше розуміти ефективність функціонування кожного елемента обігу коштів і приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Серед основних напрямків покращення ефективності використання грошових коштів на підприємстві можна виділити наступні:

– Зниження собівартості продукції. У металургії це ключовий фактор підвищення прибутковості. Досягається через модернізацію виробничого обладнання, впровадження енергоефективних та ресурсозберігаючих

технологій, автоматизацію виробничих процесів, оптимізацію логістики та скорочення втрат сировини й енергоносіїв.

– Підвищення прибутковості підприємства за рахунок диверсифікації продукції з високою доданою вартістю, розширення ринків збуту, покращення якості та характеристик металопродукції відповідно до вимог клієнтів, а також зменшення непродуктивних адміністративних витрат.

– Удосконалення управління дебіторською заборгованістю. Оскільки компанія здійснює великі обсяги продажів на внутрішньому та зовнішньому ринках, важливо впровадити ефективну систему оцінки платоспроможності контрагентів, обмежити ризики відстрочок платежів та застосовувати інструменти факторингу у випадках потреби. Також доцільно використовувати автоматизовані системи контролю дебіторської заборгованості.

– Оптимізація кредиторської заборгованості. Важливим є узгодження графіків погашення зобов'язань з грошовими надходженнями. Реструктуризація короткострокових зобов'язань у довгострокові, переговори з постачальниками щодо більш гнучких умов оплати — усе це допоможе уникнути касових розривів.

– Раціональне управління запасами. Металургійне виробництво потребує значних обсягів сировини (руда, кокс, флюси тощо), однак надлишкові запаси ведуть до заморожування обігових коштів. Запровадження сучасних систем управління ланцюгами постачань дозволить утримувати оптимальний рівень складських залишків.

– Автоматизація обліку та фінансового аналізу. Це потрібно для своєчасного аналізу руху грошових коштів, прогнозування фінансових результатів та підвищення точності управлінських рішень.

– Складання прогнозів надходжень і витрат грошових коштів з урахуванням можливих змін у діяльності підприємства та зовнішньому середовищі. Планування на основі реалістичних сценаріїв розвитку ринку, валютних коливань і потреб у капіталовкладеннях дозволить підприємству

своєчасно виявляти потенційний дефіцит коштів та вживати заходів для залучення фінансування або оптимізації витрат.

Розгляд цих напрямів має поєднуватись із вдосконаленням управлінської діяльності. Доцільним є запровадження бюджетування грошових потоків із урахуванням кількох сценаріїв розвитку подій. Це дозволить вчасно виявляти ризики дефіциту ліквідності. Водночас, підприємству доцільно переглянути дивідендну політику — обмежити виплати та спрямувати більше ресурсів на реінвестування у виробництво. Формування резервного грошового фонду забезпечить фінансову стійкість у періоди коливань на ринку.

Крім того, доцільно створити систему ранжування контрагентів на основі їхньої історії розрахунків, що дасть змогу ефективніше керувати умовами товарного кредитування. Надання відстрочки платежів має здійснюватися тільки надійним партнерам.

Для покращення ліквідності підприємства доцільно також:

- Регулярно аналізувати грошові потоки за видами діяльності (операційна, інвестиційна, фінансова), визначаючи вузькі місця та потенційні резерви для підвищення надходжень;

- Залучати зовнішнє фінансування лише для реалізації стратегічно важливих, економічно обґрунтованих проєктів (модернізація, енергоефективність, автоматизація);

- Продати або передати в оренду малоефективні або невикористовувані активи, що дозволить зменшити витрати на їхнє утримання і вивільнити додаткові кошти.

Заходи щодо прискорення надходжень грошових коштів:

- Використання електронних платіжних систем у розрахунках з вітчизняними контрагентами;

- Застосування факторингу для прискорення грошових надходжень від покупців із відстрочкою платежу для прискорення надходжень від певних типів клієнтів;

- Впровадження автоматичних нагадувань контрагентам про терміни оплати;
- Прискорення інкасації платіжних документів покупців продукції (часу перебування їх у шляху, у процесі реєстрації, у процесі зарахування грошей на розрахунковий рахунок і т.п.).

Заходи щодо оптимізації витрат і уповільнення виплат:

- Переговори з постачальниками щодо відтермінування платежів;
- Реструктуризація короткострокової заборгованості у довгострокову для зменшення навантаження на поточний грошовий потік;
- Контроль адміністративних витрат, у тому числі оптимізація чисельності управлінського персоналу та цифровізація документообігу.

У довгостроковій перспективі доцільно:

- Впровадити внутрішній аудит ефективності управління грошовими ресурсами;
- Створити систему мотивації менеджменту, яка буде пов'язана з досягненням цільових показників прибутковості та грошових потоків;
- Поступово скорочувати витрати на адміністрування через діджиталізацію та автоматизацію непрофільних процесів.

В цілому, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» має значний потенціал для покращення управління грошовими потоками. Запропоновані заходи спрямовані на комплексне покращення ефективності використання грошових ресурсів підприємства. Їх реалізація дозволить не лише покращити ліквідність і зменшити витратну складову, а й підвищити прибутковість, фінансову стійкість і загальну конкурентоспроможність підприємства в умовах динамічного ринку.

Висновки до розділу 2

У першому підрозділі проведено комплексний аналіз складу, структури та динаміки грошових потоків ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2019–2021

роки, із детальним розглядом операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. З'ясовано, що підприємство стабільно працює, а основний вид виробництва забезпечує високий рівень операційних надходжень (понад 98 %) та стійкий позитивний грошовий потік. Водночас активне інвестування у розвиток зумовлює хронічне від'ємне сальдо інвестиційних потоків, що свідчить про довгострокову орієнтацію на зростання. Фінансова діяльність у 2020–2021 роках характеризується відсутністю нових надходжень та значними виплатами дивідендів, що створює додатковий тиск на грошові ресурси. Це формує потребу в оптимізації фінансових потоків, підвищенні платоспроможності та забезпеченні фінансової стійкості підприємства в довгостроковій перспективі.

У другому підрозділі проведено факторний аналіз грошових потоків ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» з метою виявлення причин змін у надходженнях і витратах коштів, оцінки ефективності фінансового управління та визначення потенціалу для покращення платоспроможності підприємства. Наведено ключові фінансові формули та показники, проаналізовано їх динаміку за 2019–2021 роки та надано обґрунтовані висновки і рекомендації по підприємству.

У третьому підрозділі визначено основні напрямки покращення ефективності використання грошових коштів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» на основі попереднього аналізу. Підприємство має стабільну операційну діяльність, однак через незбалансованість грошових потоків потребує вдосконалення фінансового управління. У зв'язку з цим обґрунтовано необхідність удосконалення обліку та аналізу грошових потоків шляхом запровадження обліку за центрами відповідальності, автоматизації фінансового моніторингу та впровадження щоденного планування надходжень і виплат. Особлива увага приділяється розвитку методів аналізу, запровадженню сценарного бюджетування, посиленню контролю за дебіторською та кредиторською заборгованістю, оптимізації витрат і прискоренню обігу грошових коштів. Запропоновані заходи спрямовані на забезпечення стабільної

ліквідності, підвищення фінансової гнучкості та мінімізацію ризиків касових розривів, що є критично важливим в умовах ринкової нестабільності.

ВИСНОВКИ

Грошові кошти є універсальним економічним інструментом, що виконує функції обміну, платежу, накопичення та вимірювання вартості, відіграючи ключову роль у забезпеченні безперервності господарської діяльності та фінансової стійкості підприємства. Вони охоплюють як готівкові, так і безготівкові ресурси, що забезпечують розрахунки та формують основу фінансової гнучкості. Облік грошових коштів в Україні регулюється на основі багаторівневої системи нормативно-правових актів, зокрема Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, Міжнародних стандартів фінансової звітності, а також внутрішніх інструкцій підприємств. Ця система визначає порядок ведення касових операцій, безготівкових розрахунків, контролю за рухом коштів і оформлення первинної документації.

У міжнародній практиці облік грошових коштів реалізується відповідно до стандартів МСФЗ та GAAP. МСФЗ надають підприємствам більшу гнучкість, орієнтуючись на економічну сутність операцій, тоді як GAAP пропонують чітко структуровану систему облікових правил. З огляду на поступову інтеграцію України до світової економіки, важливим є впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності, що забезпечить підвищення прозорості, порівнюваності фінансової інформації та інвестиційної привабливості українських підприємств.

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є одним із найбільших металургійних підприємств України. Основним видом діяльності товариства є виробництво чавуну, сталі та феросплавів (КВЕД 24.10). Підприємство функціонує в умовах глобалізованого ринку, тому його основними контрагентами та конкурентами є як внутрішні, так і міжнародні компанії, що працюють у сфері металургії. ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» здійснює облік та документування господарських операцій відповідно до вимог нормативно-правових актів. Облікова політика

підприємства затверджена Наказом про облікову політику, який містить у собі перелік принципів, методів і процедур, за якими ведеться бухгалтерський облік.

Практика підприємства підтверджує важливість організації первинного, аналітичного та синтетичного обліку грошових коштів. Первинні документи забезпечують достовірність записів, аналітичний облік деталізує інформацію, а синтетичний — формує зведені дані. Основні рахунки — 30 «Готівка» і 31 «Рахунки в банках» — забезпечують контроль за рухом коштів.

Проведено комплексний аналіз грошових потоків ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2019-2021 роки, із детальним розглядом операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. Встановлено, що компанія працює стабільно, а основний вид діяльності забезпечує понад 98 % операційних надходжень, формуючи стійкий позитивний грошовий потік. Активне інвестування у розвиток спричиняє хронічне від'ємне сальдо інвестиційних потоків, що свідчить про орієнтацію на довгострокове зростання. Водночас у 2020-2021 роках фінансова діяльність характеризується відсутністю нових надходжень і значними виплатами дивідендів, що створює тиск на грошові ресурси та вказує на потребу в оптимізації фінансових потоків, підвищенні платоспроможності та забезпеченні фінансової стійкості. Здійснено факторний аналіз змін у надходженнях і витратах коштів, оцінено ефективність фінансового управління та визначено напрями для покращення платоспроможності. Розраховано ключові фінансові показники, проаналізовано їх динаміку, на цій основі сформульовано наступні рекомендації для покращення ефективності використання грошових коштів:

- зниження собівартості продукції через модернізацію та автоматизацію;
- підвищення прибутковості шляхом диверсифікації продукції та розширення ринків збуту;
- оптимізація дебіторської та кредиторської заборгованості;

- управління запасами з метою зменшення заморожування обігових коштів;
- складання прогнозів надходжень і витрат грошових коштів з урахуванням можливих змін у діяльності підприємства та зовнішньому середовищі.

Дослідження особливостей циклу грошових потоків на прикладі ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» засвідчує, що характер руху грошових коштів у металургійній галузі суттєво відрізняється від типових виробничо-фінансових процесів у підприємствах інших секторів економіки. Зокрема, має місце значна капіталомісткість виробничих процесів, що потребує довготривалих інвестицій у технологічні потужності, енергетичні ресурси та модернізацію обладнання. У зв'язку з цим грошові потоки підприємства нерідко демонструють затримки між моментом інвестування та фактичним поверненням капіталу у вигляді доходів від реалізації готової продукції. Крім того, частина ресурсів може бути авансована у виробничі цикли, які тривають кілька місяців або навіть років, що також ускладнює синхронізацію грошових потоків із кругообігом активів. Значну роль у формуванні грошових потоків відіграють зовнішні фактори: коливання світових цін на металопродукцію, валютні ризики, транспортна логістика та політична нестабільність.

Для підвищення ефективності управління доцільно запровадити бюджетування грошових потоків за різними сценаріями, що допоможе вчасно виявляти ризики дефіциту ліквідності. Варто також обмежити дивідендні виплати на користь реінвестування та сформувати резервний грошовий фонд. Рекомендовано впровадити систему ранжування контрагентів за історією розрахунків і надавати відстрочку платежів лише надійним партнерам.

Для покращення ліквідності підприємству доцільно постійно аналізувати грошові потоки за видами діяльності з метою виявлення вузьких місць і резервів, залучати зовнішнє фінансування лише для стратегічно важливих проектів, а також реалізовувати або здавати в оренду малоефективні активи. Важливими

заходами є впровадження електронних платіжних систем, факторингу, автоматичних нагадувань про оплату та прискорення інкасації платіжних документів.

Реалізація запропонованих заходів дозволить зміцнити ліквідність, зменшити витрати, підвищити прибутковість і фінансову стійкість підприємства в умовах ринкової нестабільності.

Таким чином, грошові потоки ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» мають виразну галузеву специфіку, яка потребує постійного моніторингу та адаптивного підходу до управління. Успішне функціонування підприємства значною мірою залежить від здатності оперативно реагувати на зміни у зовнішньому середовищі, забезпечуючи стабільність і ефективність руху грошових коштів у межах усіх видів діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ясишена В. В. Еволюція грошей та їх сутність. *Регіональна бізнес-економіка та управління*. 2010. № 1 (25). С. 46–51.
2. Предборський В., Гарін Б., Кухаренко В. Економічна теорія / ред. В. Предборський. Київ : Кондор, 2003. 493 с.
3. Коваленко С. О. Сутність грошових потоків та їх роль в управлінні фінансами підприємств. *Коммунальне господарство міст*. 2010. №. 96. С. 328-332.
4. Остафійчук С. М. Класифікація грошових коштів та їх еквівалентів для потреб бухгалтерського обліку та економічного аналізу. *Наукові праці кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки: зб. наук. пр.* - кіровоград. 2011. С. 261–267.
5. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: навчальний посібник. Київ : МАУП, 2004. 328 с.
6. Демківський А. В. Гроші та кредит : навчальний посібник. Київ: ДАКОР, 2007. 528 с.
7. Базілінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури. 2009. 328 с.
8. Дерій М. В. Дефініції «грошові кошти» і «грошові потоки»: відмінності та взаємозв'язок: *Економічний аналіз*. 2010. Випуск 6. С. 60-64.
9. Колісник О. П., Замогильна А. В. Грошові потоки: сутність, класифікація та їх оптимізація в процесі управління. *Modern economics*. 2018. № 10. С. 60–65.
10. Єрешко Ю. О., Сутність грошових потоків підприємства як економічної категорії. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2011. №4. С. 39-43.
11. Поддєрьогін А. М. Фінансовий менеджмент: підручник. Київ: КНЕУ, 2017. 534 с.
12. Зайцева І. Ю. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник. Харків: УкрДУЗТ. 2018. 250 с.
13. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні

вимоги до фінансової звітності»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73. Дата оновлення: 03.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 14.04.2025).

14. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7). Звіт про рух грошових коштів: виданий Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Дата оновлення: 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019#Text (дата звернення: 14.04.2025).

15. Базилевич В. Д. Економічна теорія: Політекономія: Підручник. Київ : Знання-Прес, 2007. 719 с.

16. Каменева, Н. М., Косич, М. В., Фролов, О. І. Економічна теорія: навчальний посібник. Харків: УкрДУЗТ. 2019. 163 с.

17. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV : станом на 3 верес. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 14.04.2025).

18. Фесенко А., Матюха М. Нормативно-правове регулювання обліку операцій з грошовими коштами на підприємстві. *Universum* | Жовтень 2024, 13, 2024. С. 7–17. URL: <https://archive.liga.science/index.php/universum/article/view/1253> (дата звернення: 14.04.2025).

19. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні : Постанова Нац. банку України від 29.12.2017 № 148 : станом на 29 серп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text> (дата звернення: 14.04.2025).

20. Godniuk I., Shevchuk N. Accounting policy and its influence on the activities of enterprises in wartime conditions. *Economies' horizons*. 2023. № 2(24). P. 110–119. URL: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.2\(24\).2023.281235](https://doi.org/10.31499/2616-5236.2(24).2023.281235) (дата звернення: 14.04.2025).

21. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики

підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України: затв. наказом Міністерства фінансів України від 26.06.2013 № 635. Дата оновлення: 02.02.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 14.04.2025).

22. Пристемський О. С, Пашинний, А. В. Облікова політика підприємства: сутність, проблематика та перспективи розвитку. *Соціально-компетентне управління корпораціями в умовах поведінкової економіки*. 2021. С. 357-358.

23. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 "Звіт про рух грошових коштів" (Форма N 3) : Положення М-ва фінансів України від 31.03.1999 № 87 : станом на 19 берез. 2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0398-99#Text> (дата звернення: 14.04.2025).

24. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 21 "Вплив змін валютних курсів" : Наказ М-ва фінансів України від 10.08.2000 № 193 : станом на 5 листоп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#Text> (дата звернення: 14.04.2025).

25. Атамас П. О. Класифікація грошових потоків за видами діяльності як основа складання звіту про рух грошових коштів. *Бухгалтерський облік і аудит. Науково-практичний журнал*. 2013. № 2. С. 13–18.

26. Ромашко О. М. Звіт про рух грошових коштів як компонент фінансової звітності. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2017. № 47. С. 110–115.

27. Єрешко Ю. О. Сутність і структура механізму управління грошовими потоками підприємства. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»* : збірник наукових праць. 2011. № 8. С. 20–25.

28. Шаповал І. П. Особливості бухгалтерського обліку грошових коштів підприємства. *Сучасні проблеми і перспективи економічної динаміки*: матеріали XI всеукр. наук.-практ. конф., м. Умань, 29 листоп. 2024 р. Умань, 2024. С. 93–94.

29. Савіцький М. Р. Завдання та напрями удосконалення обліку грошових коштів в касі. *Розвиток фінансового ринку в Україні: загрози, проблеми та*

перспективи: Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, 27 листопада 2024 р. Полтава: НУПП, 2024. 164 с.

30. Куцик П. О. Облік та фінанси : навчальний посібник / ред.: П. О. Куцик, Р. М. Воронко, Т. О. Герасименко, О. І. Копилюк, В. І. Бачинський та ін. Львів: ЛТЕУ. 2023. 345 с.

31. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Інстр. М-ва фінансів України від 30.11.1999 № 291 : станом на 13 груд. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 14.04.2025).

32. Рахунок у банку та в казначействі. *Рефа*. URL: <https://pefa.kiev.ua/rahunok-u-banku-ta-v-kaznachejstvi-yak-oblikovuvaty/> (дата звернення: 14.04.2025).

33. Безверхий К. Облікові документи як первинна складова обліково-звітної інформації підприємства. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2013. № 1 (14). С. 11–18.

34. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, МСФЗ для МСП, включаючи МСБО та тлумачення КТМФЗ, ПКТ) : Список Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2012 : станом на 12 берез. 2013 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text (дата звернення: 14.04.2025).

35. Маренич Т. Г. Облік і звітність за міжнародними стандартами : підручник. Харків : КП «Міська друк.», 2021. 632 с.

36. Тополенко Н. М., Маковська В. С. Особливості обліку грошових коштів у зарубіжних країнах. *Приазовський економічний вісник*. 2020. № 3. С. 265–268.

37. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1). Подання фінансової звітності : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text (дата звернення: 14.04.2025).

38. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 (МСБО 8). Облікові

політики, зміни в облікових оцінках та помилки : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_020#Text (дата звернення: 14.04.2025).

39. Пилипенко А. В., Решетнікова Ю. О., Лободзинська Т. П. Особливості бухгалтерського фінансового обліку у сполучених штатах америки, китайській народній республіці та європейському союзу. *Економіка та суспільство*. 2021. № 32. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-29> (дата звернення: 14.04.2025).

40. Куліков П. М. Особливості облікової політики країн єс в контексті фінансової звітності. *Проблеми генезису економіки інтелектуально-інноваційного капіталу*: Матеріали доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції, 5-6 листопада 2024 р. Київ: КНУБА, С. 168-172

41. Пилипенко К. А., Овчаренко А. Ю., Гезик О. М. Міжнародні аспекти облік грошових коштів – притаманність для України. 2018. С. 224-227. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/24806/1/Upravlinnia%20rozvytkom%20sotsialno-ekonomichnykh%20system_2018_80.pdf (дата звернення: 14.04.2025).

42. Gaydarzhuys'ka O., Zaderaka N., Titarenko L. Differences in accounting between ifrs and gaap. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*. 2018. No. 20. P. 29. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2018.20.29> (дата звернення: 14.04.2025).

43. Мулик Т. О. Організація аналізу грошових потоків на підприємстві. *Економіка та суспільство*. 2022. № 40.

44. Кошельок Г., Степанова І. Факторні моделі грошових потоків підприємства. *Фінанси. Економічна безпека*. 2014. Т. 5-6, № (76-77). С. 161–170.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

Характеристика нормативної бази операцій з готівковими коштами

Назва нормативної бази	Характеристика	Вплив на організацію обліку
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	Визначає загальні принципи ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності	Встановлює основні правила для ведення обліку, в тому числі й операцій з готівковими коштами, впливає на порядок реєстрації операцій та їх відображення у фінансовій звітності
Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	Встановлює принципи складання фінансової звітності, зокрема для обліку грошових коштів	Зобов'язує підприємства відображати грошові операції у фінансовій звітності з розподілом на операційну, інвестиційну та фінансову діяльність, що полегшує аналіз руху коштів
Постанова НБУ «Про ведення касових операцій у національній валюті в Україні»	Регулює порядок ведення касових операцій на підприємствах, у тому числі обіг готівкових коштів	Визначає порядок прийому, видачі та обліку готівкових коштів, обов'язкові форми касових документів, що забезпечує контроль за рухом готівки та правильністю оформлення операцій
Податковий кодекс України	Встановлює порядок оподаткування грошових операцій, зокрема готівкових платежів	Регулює податковий облік операцій з готівкою, зобов'язуючи підприємства правильно відображати доходи та витрати, що виникають внаслідок таких операцій, для правильного нарахування податків
Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг»	Визначає обов'язок підприємств використовувати РРО для реєстрації готівкових операцій	Обов'язок використання РРО забезпечує точний контроль за надходженням готівкових коштів, зменшує ризики недоотримання податкових надходжень та забезпечує прозорість фінансових операцій
Інструкція НБУ № 22 «Про порядок ведення касових операцій у національній валюті в Україні»	Визначає порядок ведення касових операцій на підприємствах, ліміт залишку готівки в касі, а також відповідальність за порушення касової дисципліни	Впливає на облік, встановлюючи правила щодо обмеження суми готівки в касі, підвищує рівень контролю за готівковими операціями і забезпечує відповідність їх законодавчим вимогам
Положення НБУ № 148 «Про здійснення операцій з касового обслуговування банків»	Регулює порядок касового обслуговування банками та видачу готівкових коштів клієнтам	Визначає правила ведення операцій з банками для отримання готівки, що впливає на облік коштів на рахунках підприємства, а також на касові операції

Продовження табл. А.1

Порядок ведення касових операцій для ФОП та самозайнятих осіб	Визначає особливості ведення касових операцій для фізичних осіб підприємців та самозайнятих осіб	Впливає на облік готівкових операцій для малих підприємств, де є певні спрощення або специфіка в залежності від розміру та виду діяльності, що полегшує ведення обліку
Постанова КМУ «Про затвердження Порядку обліку платників податків і зборів»	Встановлює обов'язкові вимоги щодо обліку операцій з готівкою для платників податків і зборів	Впливає на обов'язок підприємств реєструватися як платники податків, що зобов'язує дотримуватися встановлених правил обліку, включаючи операції з готівковими коштами для правильного нарахування податків
Закон України «Про банки і банківську діяльність»	Регулює діяльність банків, зокрема порядок взаємодії з клієнтами під час операцій з готівковими коштами	Впливає на правила ведення операцій з готівкою через банки, забезпечує контроль за рухом коштів та їх законністю, встановлює вимоги до документування операцій
Постанова НБУ № 372 «Про касові операції з банківськими рахунками»	Визначає порядок здійснення банками операцій з готівковими коштами для юридичних та фізичних осіб	Забезпечує регулювання касових операцій між банками та їх клієнтами, що впливає на організацію касових операцій на підприємстві та порядок ведення банківських операцій
Постанова НБУ «Про правила організації захисту приміщень банків та касових вузлів»	Встановлює вимоги до захисту приміщень, де зберігається готівка, та безпеки операцій з нею	Впливає на організацію фізичної безпеки касових операцій, що важливо для захисту готівкових коштів та обмеження доступу до них. Підвищує рівень безпеки фінансової документації та операцій
Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів»	Визначає заходи для запобігання відмиванню коштів та фінансуванню тероризму	Підприємства зобов'язані контролювати рух готівкових коштів, виявляти підозрілі операції та дотримуватися правил внутрішнього контролю, що підвищує прозорість обліку та попереджує порушення закону
Порядок НБУ щодо обліку іноземної валюти	Регулює операції з готівковою іноземною валютою на території України	Впливає на організацію обліку готівкових операцій з іноземною валютою, встановлює особливі вимоги до обліку та звітності таких операцій

Додаток Б

Таблиця Б.2

Характеристика нормативної бази операцій з безготівковими коштами

Назва нормативної бази	Характеристика	Вплив на організацію обліку
Положення НБУ № 280 «Про порядок відкриття та закриття рахунків в банках»	Регулює порядок відкриття і закриття банківських рахунків для здійснення безготівкових розрахунків	Впливає на організацію обліку, визначаючи процеси для коректного відображення операцій з коштами на банківських рахунках підприємства, забезпечує збереження та контроль руху коштів
Закон України «Про електронну комерцію»	Визначає правові засади здійснення електронних платежів, зокрема використання електронних грошей	Впливає на організацію обліку безготівкових операцій, здійснених через електронні платіжні системи, забезпечує документування та правильне відображення таких операцій в бухгалтерському обліку
Інструкція НБУ «Про міжбанківські перекази в Україні в національній валюті»	Визначає порядок проведення міжбанківських переказів у національній валюті через систему електронних платежів (СЕП)	Впливає на облік розрахунків між підприємствами, що здійснюються через банки, забезпечує точне відображення безготівкових платежів між контрагентами та банківськими установами
Положення НБУ № 705 «Про здійснення операцій з використанням електронних грошей»	Регулює використання електронних грошей у розрахунках	Встановлює вимоги до обліку операцій з електронними грошима, що дозволяє коректно реструвати такі операції у фінансових звітах і відстежувати рух електронних коштів
Закон України «Про захист прав споживачів»	Визначає права споживачів щодо безготівкових операцій, зокрема використання платіжних карток та електронних грошей	Впливає на організацію обліку, забезпечуючи захист прав споживачів та вимоги до прозорості й обґрунтованості безготівкових розрахунків, що підвищує довіру до операцій з клієнтами
Закон України «Про фінансовий моніторинг»	Визначає заходи щодо контролю та запобігання легалізації коштів через безготівкові розрахунки	Впливає на облік, вимагаючи від підприємств і банків відстежувати підозрілі операції, що допомагає запобігати відмиванню грошей та забезпечує дотримання вимог щодо фінансової прозорості
Постанова НБУ № 43 «Про здійснення безготівкових розрахунків у іноземній валюті»	Регулює порядок проведення розрахунків у безготівковій формі в іноземній валюті на території України	Впливає на організацію обліку операцій з іноземною валютою, забезпечуючи правильне відображення валютних операцій у фінансових звітах та контроль за рухом валютних коштів

Продовження табл.Б.2

Закон України «Про обіг електронних грошей»	Визначає правила обігу електронних грошей, включаючи їх випуск та використання	Впливає на організацію обліку електронних грошей, встановлює вимоги до обліку та звітності операцій, що здійснюються за допомогою електронних грошей
Постанова НБУ № 472 «Про реєстрацію платіжних систем»	Регулює процедури реєстрації платіжних систем, що здійснюють безготівкові платежі	Впливає на облік, визначаючи вимоги до платіжних систем та їх реєстрації, що впливає на процес обробки безготівкових платежів і забезпечує відповідність вимогам закону
Інструкція НБУ «Про порядок ведення фінансових рахунків»	Встановлює правила ведення фінансових рахунків у банках, включаючи рахунки для безготівкових платежів	Впливає на організацію обліку безготівкових операцій, забезпечуючи правильність ведення рахунків і відображення всіх безготівкових платежів у бухгалтерії
Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні»	Регулює порядок використання платіжних систем для переказу безготівкових коштів між юридичними та фізичними особами	Впливає на організацію обліку безготівкових операцій, зобов'язує підприємства коректно відображати всі перекази через банківські системи, забезпечує законність та прозорість операцій
Постанова НБУ «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті»	Встановлює порядок здійснення безготівкових розрахунків на території України	Впливає на облік безготівкових операцій, визначає умови, порядок та способи безготівкових платежів, що дозволяє коректно відображати платежі в обліку підприємства
Податковий кодекс України	Визначає правила оподаткування операцій з безготівковими коштами, включаючи податкові зобов'язання	Впливає на організацію обліку безготівкових операцій, зокрема на порядок нарахування та сплати податків з таких операцій, що забезпечує правильність податкової звітності
Закон України «Про облік і фінансову звітність у державному секторі»	Визначає особливості обліку та фінансової звітності в державному секторі, включаючи безготівкові операції	Впливає на облік безготівкових операцій у державному секторі, забезпечуючи правильність відображення таких операцій у фінансовій звітності державних установ
Положення НБУ «Про відкриття та використання рахунків у банках для розрахунків державним бюджетом»	Визначає правила відкриття та використання рахунків для розрахунків з бюджетом	Впливає на облік безготівкових операцій, що стосуються розрахунків з державним бюджетом, забезпечуючи правильність та відповідність в обліку таких транзакцій

Додаток Д

Звіт про фінансовий стан ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ» за 2021 рік

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
НА 31 ГРУДНЯ 2021 РОКУ
(у тисячах українських гривень)

АКТИВИ	Примітки	31 грудня 2021 року	31 грудня 2020 року	31 грудня 2019 року
1	2	3	4	5
Непоточні активи				
Основні засоби	6	59,836,707	57,920,560	60,311,463
Інвестиційна нерухомість	6	2,395	2,635	12,679
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	6	348,344	380,563	338,643
Загальна сума непоточних активів		60,187,446	58,303,758	60,662,785
Поточні активи				
Поточні запаси	7	14,495,239	7,438,127	9,948,534
Торговельна та інша поточна дебіторська заборгованість	8	26,303,048	19,702,417	22,571,356
Поточні фінансові інвестиції		-	-	1,429
Поточні податкові активи, поточні	10	3,328,865	1,935,478	3,195,554
Інші поточні нефінансові активи		111,518	102,085	159,545
Грошові кошти та їх еквіваленти	11	1,374,859	867,691	1,005,218
Загальна сума поточних активів		45,613,529	30,045,798	36,881,636
Загальна сума активів		105,800,975	88,349,556	97,544,421

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	Примітки	31 грудня 2021 року	31 грудня 2020 року	31 грудня 2019 року
1	2	3	4	5
Власний капітал				
Статутний капітал	12	3,859,533	3,859,533	3,859,533
Нерозподілений прибуток		45,725,551	30,119,720	29,378,818
Актурні різниці (прибутки/збитки)		(1,710,735)	(1,777,618)	(1,284,862)
Інші резерви		28,677,651	28,677,651	28,677,651
Загальна сума власного капіталу		76,552,000	60,879,286	60,631,140
Непоточні зобов'язання				
Непоточне забезпечення на винагороди працівникам	14	2,602,636	2,846,473	2,183,668
Інше непоточне забезпечення	19	1,264,851	1,566,615	1,404,404
Довгострокові банківські кредити	15	982,015	2,327,942	3,047,624
Торговельна та інша непоточна кредиторська заборгованість		305,481	497,962	372,022
Відстрочені податкові зобов'язання	13	2,204,257	2,365,594	3,133,782
Загальна сума непоточних зобов'язань		7,359,240	9,604,586	10,141,500
Поточні зобов'язання				
Інші поточні забезпечення		12,356	8,257	7,786
Торговельна та інша поточна кредиторська заборгованість	16, 17, 18, 20	18,560,564	12,210,040	24,198,315
Поточні податкові зобов'язання, поточні		527,343	596,609	136,815
Інші поточні фінансові зобов'язання	21	2,228,306	4,534,976	2,354,777
Інші поточні нефінансові зобов'язання		561,166	515,802	74,088
Загальна сума поточних зобов'язань		21,889,735	17,865,684	26,771,781
Загальна сума зобов'язань		29,248,975	27,470,270	36,913,281
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		105,800,975	88,349,556	97,544,421

Додаток Е

Звіт про рух грошових коштів ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ» за 2020 рік

ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ ЗА РІК, ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2020 РОКУ (у тисячах українських гривень)

Стаття	Код	За звітний період	За попередній рік
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	69,357,277	63,193,268
Повернення податків і зборів	3005	6,471,575	8,390,511
у тому числі податку на додану вартість	3006	6,221,953	8,340,130
цільового фінансування	3010	-	-
Отримання субсидій, дотацій	3011	-	-
Авансів від покупців і замовників	3015	486,261	329,240
Повернення авансів	3020	16,940	72,393
Відсотків за поточними рахунками у банківських установ	3025	22,373	35,867
Неустойки (штрафів, пені) від контрагентів	3035	8,908	22,774
Операційної оренди	3040	259,163	275,275
Інші надходження	3095	426,901	1,915,220
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(51,483,412)	(62,294,683)
Витрати на персонал	3105	(3,647,644)	(3,473,733)
Відрачувань на соціальні заходи	3110	(1,315,183)	(1,257,485)
Зобов'язань з податків і зборів:	3115	(1,358,712)	(2,614,692)
Зобов'язань з податку на прибуток	3116	(280,000)	(1,135,113)
Зобов'язань з податку на додану вартість	3117	-	-
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(1,078,712)	(1,479,569)
Авансів	3135	(253,113)	(153,253)
Повернення авансів	3140	(27,096)	(28,858)
Інші витрачання	3190	(732,037)	(595,295)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	18,292,201	3,816,559
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	1,429	358
необоротних активів	3205	6,641	3,392
Витрачання на придбання:			
фінансових інвестицій	3255	-	-
необоротних активів	3260	(5,681,344)	(7,036,911)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	(5,673,274)	(7,033,161)
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Отримання позик	3305	-	3,296,984
Витрачання на:			
Погашення позик	3350	(1,264,124)	-
Сплату дивідендів	3355	(10,765,807)	(79,481)
Сплату заборгованості з оренди	3365	(846,149)	(823,651)
Інші платежі	3390	-	-
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	(12,876,080)	2,393,852
Чистий рух коштів за звітний період	3400	(317,153)	(822,750)
Залишок коштів на початок року	3405	1,005,218	2,008,813
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	179,626	(180,845)
Залишок коштів на кінець року	3415	867,691	1,005,218

Від імені керівництва Компанії:

Додаток Ж

Звіт про фінансовий стан ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ» за 2020 рік»

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
НА 31 ГРУДНЯ 2020 РОКУ
(у тисячах українських гривень)

АКТИВ	Код рядка	Примітки	31 грудня 2020 року	31 грудня 2019 року
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	6	380,563	338,643
первісна вартість	1001		697,391	629,746
накопичена амортизація	1002		(316,828)	(291,103)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	6	5,924,460	12,553,995
Основні засоби	1010	6	51,996,100	47,757,468
первісна вартість	1011		118,481,756	107,199,484
знос	1012		(66,485,656)	(59,442,016)
Інвестиційна нерухомість	1015	6	2,635	12,679
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016		7,638	59,186
знос інвестиційної нерухомості	1017		(5,003)	(46,507)
Довгострокові фінансові інвестиції:				
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		-	-
інші фінансові інвестиції	1035		-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		-	-
Відстрочені податкові активи	1045		-	-
Інші необоротні активи	1090		-	-
Усього за розділом I	1095		58,303,758	60,662,785
II. Оборотні активи				
Запаси	1100		7,438,127	9,948,534
виробничі запаси	1101		3,426,006	4,142,053
незавершене виробництво	1102		2,833,168	4,342,095
готова продукція	1103		1,178,953	1,464,386
Товари	1104		-	-
Поточні біологічні активи	1110		-	-
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	7	19,143,229	22,080,986
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				
за виданими авансами	1130		253,113	153,253
з бюджетом	1135	8	1,935,478	3,195,554
у тому числі податок на прибуток	1136		-	332,855
з нарахований доходів	1140		-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		306,075	337,117
Поточні фінансові інвестиції	1160		-	1,429
Грошові кошти та їхні еквіваленти	1165	9	867,691	1,005,218
Готівка	1166		6	14
Рахунки в банках	1167		867,685	1,005,204
Витрати майбутніх періодів	1170		-	-
Інші оборотні активи	1190		102,085	159,545
Усього за розділом II	1195		30,045,798	36,881,636
ВСЬОГО АКТИВІВ	1300		88,349,556	97,544,421

Продовження додатку Ж

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
НА 31 ГРУДНЯ 2020 РОКУ (ПРОДОВЖЕННЯ)
(у тисячах українських гривень)

ПАСИВ	Код рядка	Примітки	31 грудня 2020 року	31 грудня 2019 року
1	2	3	4	5
I. Власний капітал				
За реєстрований капітал	1400	10	3,859,533	3,859,533
Капітал у дооцінках	1405		-	-
Додатковий капітал	1410		26,321,103	26,813,859
накопичені курсові різниці	1412	4, 5	28,098,721	28,098,721
Резервний капітал	1415		578,930	578,930
Нерозподілений прибуток	1420		30,119,720	29,378,818
Усього за розділом I	1495		60,879,286	60,631,140
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	11	2,365,594	3,133,782
Пенсійні зобов'язання	1505	12	2,846,473	2,183,668
Довгострокові кредити банків	1510	13	2,327,942	3,047,624
Інші довгострокові зобов'язання	1515		497,962	372,022
Довгострокові забезпечення	1520	16	1,566,615	1,404,404
Усього за розділом II	1595		9,604,586	10,141,500
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Поточна кредиторська заборгованість за:				
довгостроковими зобов'язаннями	1610	15	2,581,278	2,209,245
товари, роботи, послуги	1615	17	8,196,186	9,998,745
розрахунками з бюджетом	1620		596,609	136,815
у тому числі з податку на прибуток	1621		353,940	-
розрахунками зі страхування	1625		165,625	156,758
розрахунками з оплати праці	1630		780,690	738,520
за одержаними авансами	1635		486,261	329,240
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	10	-	10,765,807
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645		-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650		-	-
Поточні забезпечення	1660		8,257	7,786
Інші поточні зобов'язання	1690	18	5,050,778	2,428,865
Усього за розділом III	1695		17,865,684	26,771,781
Усього власного капіталу та зобов'язання	1900		88,349,556	97,544,421

Від імені керівництва Компанії:

Мауро Лорібардо,
Генеральний директор
ПІАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»

Полічко Сергій Анатолійович,
Фінансовий директор – головний бухгалтер
ПІАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»